

ember 25.
mofon. 12.30: Hírek
Rádiógyetem. 19
őzenekar. Rossini
Lirai szvit. 20.30
ngv. Csajkovszkij
ayer művei. 21.45

er: VIII. szimfónia
ioz: Fantasztikus

. 20.45: Operett és

arsó. 19.25: Gram
Faust e. operája
rseny.
hangverseny.
koztató zene.
zeti műsorral.
zi zene.

ember 25.

ofon. 12.30: Hírek
17: Felolvasás.
ofon. 19.30: Fran
ok. 20.30: Felolva
5: Bartók: Román
ü. 21.45: Hírek.

gverseny. 93.0: Hi
az Egyetemi tem
és. 12.05: Az Or
hangverseny.
dőlés. időjárás
2.30: Morse tanfó
ky Julia előad
és időjárás. idő
3: zala Szalay
Hangverseny.
7: „Az énekkar”
őgyi Elemér dr.
zenekar hangver
és a Studióból
és kalmár. Után
ásjelentés. hírek
dr. angolnyelvű
beceni Kiss Béla
hangverseny.

letések

00 és szörnye gal
ók. V. Jánky, Fő

ur és plissé! Új
hernemre is szá
désalónban. Kos
let (völet Unió u.

ahust bármilyen
Salomon, Oradea.

őlszakíthatatlan)
órlók, Boskovics
ria 15.

szép művés. ké
erőn, úgy ke
megnyitl Orgona
ad 25. szám.

erem! Rendkívü
és kiszolgáltat. A
és készítményeim
aj, Calea Regale

francia, német
keres. Str. Miner

ben kinderlieben
ei Kindern 3-5
sucht. Offerte an
Piatu Mihai Vi

T MEG:
ilagok
zakában

és elbeszéléssel
lej
UJ KELET
LYÁBAN

Uj Keletben

XIII EVF. • SZAM 258
(10) — Kolozsvár, 1930
november 26 Szerda
5691 ÉV - Kiszlev 6

ASA POSTALA
PLATITE IN NUMER
No. 244.716/929

UJ KELET

ESIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Zsidó sors — zsidó öröm

Irta: Dr. FISCHER JÓZSEF kamarai képviselő

A borsai per tárgyalóterméből kijövet
megfigyeltem a zsidó vádlottak arait:
dszinte öröm sugárzott ki beesületes te
kintetükből. „Felmentettek bennünket!”
állapították meg igaz örömmel. Nem
ittelt el a bíróság három esztendő rab
ságra egy zsidót sem, amint azt a szig
oru ügyész kívánta vádbeszédében.
Hát nem öröm ez?

Valóban ez egyszerű, de beesületes
embereket, akik alapjában véve azt sem
tudták, miért és hogyan kerültek a
vádlottak padjára ők, a borsai hírhedt
események legközvetlenebbül szenvedő
áldozatai, szívet szorongató félelem fog
ta el a tárgyalás folyamán. Hailották
és pedig a bünyádi perrendtartás szer
int teljes tárgyilagosságra kötelezett
ügyész szájából, tehát már-már maguk
is hitték, hogy súlyos bűn terheli az ő
lelküket. Hiszen az ügyész a maga tár
gyilagosságra való törekvésében minden
vádlott számára talált valamilyen enyh
ítő körülményt: Constantin Dánila
ideális hazafi, aki az idegen országok
ban élő románsági sorsa iránt is állan
dóan érdeklődik; Berinde lelkes, az
exaltságig lelkes patrióta és vele együtt
aggódik a hazáért lelkiileg teljesen hoz
záhozott neje; Dumitrescu pedig lán
goló lelki pap, aki egy népevel a szen
vedésben, — igen, minden vádlottnak
volt valami mentése a vádbeszéd szer
int, csak a zsidó vádlottaknak nem.
Természetes volt tehát az ügyész kon
klúziója: a zsidó vádlottak szigorúan
büntetendők meg a súlyos bűnért,
hogy megakadályozták az idealista Con
stantin Dánilát „kulturális” missziója
teljesítésében; ezért börtönt érdemelnek
és pedig minden enyhítő körülmény ki
zárásával, fejenként legalább is három
esztendő; a többi vádlottak bűnösségét
pedig — mérlegelje a bíróság legjobb
belátása szerint.

Hy mesterien felépített vád után es
da-e, ha nagy lelki megkönnyebbüléssel
szedőlködtek fel a borsai zsidók a
vádlottak padjáról, amikor meghallot
ták a bíróság felmentő ítéletét?

Alig jutott már eszükbe, hogy nem
reg hónapokon keresztül a legszörnyűbb
rettegés közepette éltek szomorú falu
kban egy kis terroresapat féltelen
kedése miatt. Úgy érezték, hogy rossz
álom volt esüpan — a felmentő ítélet
után mi is lehetett volna egyéb — mind
az, ami velük történt. Homályosan él
nygan még a lelkükben az életük és va
gyonuk biztonsága ellen usztító, izgató
beszédok emléke; mint súlyos lidérenyo
más időnként kísérti még félnék szívü
ket a szörnyű jelenet, amikor téveszmék
fanatikusai kihaszálva a gazdasági
helyzetből fakadó nyomort, esábitó képe
ket rajzoltak a jóhiszemű parasztság elé
arra az esetre, ha kiüzik a zsidókat:
övék lesz a zsidó ház és a zsidó vagyon.
Es asszonyaik, meg gyermekeik ijedt
tekintete mintha még most is az elmúlt
tavasz számtalan borzalmáról beszélne,
amely a felelőtlen igazgatások hatása
alatt a borsai zsidókra szakadt, — de
talán mégis csak képzőlézés mindez, hi
szén az ügyész ur vádbeszédében kimu
tatta, hogy mindössze az történt Bor
sán, hogy a zsidók ellen néhány közpapi
büneselkményt követtek el, apró vétse
geket, amelyek jelentőségét aztán a saj
tó sokszorosán eltolozta.

Legyünk csak objektívek!
Világviszonylatban valóban történtek
fontosabb események is, mint a borsai
atrociitások.

De azért higgye el nekem az ügyész
ur, nem jelentéktelen csekélységek vol
tak azok!

Bizonyos, hogy a newyorki tözsdé
krach nem azért állott elő, mert Dánila

Constantin, a szeretethirdető megváltás
1930-ik esztendejében május havra 5-ik
napjának északkeletén behatolt a Stein
Salomon Chaim lakásába és a Visó vi
zeben keresztelő Szent János áhitatával
megfőrsztötte. Nem. A páneurópai gon
dolat nagyszerűségén sem esett esorba
azert, hogy Jekel Helénát Borsáról éj
szakának idején többi sorstársával
együtt megfelelő nyomatékkal Palesztí
naba való kivándorlásra hívták fel lel
kes román hazafiak. Mindez igaz. De
mintha mégis történt volna valami, ami
meghaladja a törvényszék előtt minden
nap ítélezésre kerülő közönséges bü
neselkmények mértékét. Úgy érezzük,
hogy ha nem is akadt tanu Borsán,
aki amugy vízesen látta volna a vízbe
mártott zsidókat, az alkotmány és a min
den állampolgár részére teljes jogi és
politikai védelmét biztosító törvényes
ség mégsem került ki egészen szárazon
a Visó hideg hullámaiból. Meggyőződé
sünk, hogy a Constantin Dánila ököles
pápai nemesek a Pollák Márcus és Ganez
Izrael homlokán ütöttek részt, hanem az
ország presztízisében is, az országban, amely
nek vezetői vagy nem mernek, vagy
nem akarnak szembeszállni a sötétség
fanatikusával és elmulasztják a szüksé
ges rendszabályokat az ország minden
polgárának egyenlő és hatályos védel
mére. A vármegyei prefektus, a törvény
széki főügyész és a esendőrkapitány in
tézkedéseivel szemben tanúsított ellen
szegülés, legalább is abban a formában,
amint Borsán történt, a lelkeket riasztó
harangzugas közben, szintén több, mint
az a tyuklopási, vagy más közönséges
büneset, amellyel egyszerűen állították
a borsai „jelentéktelen és apró büneselk
mények.” Olvassuk el csak a bünper fő
szereplői közötti levelezést. Ha lehet
büntetlenül ellentállani a legfőbb me
gyei hatóságoknak, miért ne lehetne egy
lépessel tovább menni? A sötétségben
lassan szövedőnek az álmok, amelyeknek
végéigja e beteges álmokozók agyában
az államhatalom erőszakos megszerzése.
Talan mégsem oly ártatlan dolog ez,
ügyész ur! És akinek ez ország sorsa
szíven fokszik, bizony nem szabad szem
elől tévesztenie, hogy az anarchia, a
melynek felidézése a sorozatos, előre jól
kigondolt borsai atrocitások legkézenfek
vőbb következménye, nem áll meg a bor
sai határon, sem pedig a zsidó házak tá
jékán, hanem a maga pusztító erejével
végigfuthat az egész országon és utat
nyithat minden szélsőségnek, amely a
meglévő társadalmi rend felborítására
és elpusztítására törekszik.

Ezeket kell szem előtt tartaniok az
ország mai urainak s mindenkinék, aki az
államhatalom képviselőiben felelősség
teljes szerepet tölt be. Románia, mint
minden más jogállam, csak a törvényes
rend fenntartásával biztosíthatja a ma
ga egzisztenciáját. Ez a törvényes rend
pedig elsősorban is azt követeli meg,
hogy senki se képzelhesse magát törvé
nyen felülállónak s ha még oly ideális
hazafi is, kapja meg a méltó büntetését
akkor, amikor a törvényekkel szembe
száll és azok intézkedéseit és polgártár
sainak törvényesen védett jogait erősz
akosan támadja. A törvényes rend, mint
a jogegyenlőség vára, egyuttal az állam
biztonság legfőbb alapja: az anarchia
pedig, mint a törvényen kívül helyezke
dettek uralmának forrása, megdönti a
legkonszolidáltabb állam alapjait is. Az
atrociitások bármínő szankeionálása, tör
ténjek az akár ugy, hogy szemet hu
nyunk az igazság előtt, akár másként,
az állami rend legfőbb alapjainak a
megtámadását és ezzel az anarchizálás
kezdetét jelenti.

Mindez azonban meg se fordult talán

A kormány állítólag elégedetlen a szatmári ítélettel

A bukaresti Lupta szerint a kormány azt hiszi, hogy külföldön elégedetlenséget fog kelteni az antiszemita agitátorok felmen-tése

Bucuresti—Bukarest, november 25.
(Az Uj Kelet tudósítójától.) A szatmári
mostre per tárgyalását, mely egy héten
keresztül áll az ország eseményeinek
homlokterében, a fővárosban, a buka
resti lapok híradásai alapján a főváros
közvéleménye és nem kevésbé a polití
kai körök is a legnagyobb figyelemmel
kísérték. A vasárnap elhangzott ítéletet
a bukaresti lapok hasábokon keresztül
közölték és politikai pártállásuk szerint
kommentálták az ítéletet és annak indo
kolását. A legújabb bukaresti lapok is
visszatérnek még az ítéletre és ezek kö
zül általános feltűnést keltő a Lupta
éretésülése, amely autentikus forrásra
hivatkozva, szenzációs cikket közöl.
— Kormánykörökben — írja a Lupta
— a legkínosabb feltűnést keltette a
borsai per ítélete, mert az ítéletet az

egész belföldi és külföldi közvélemény
nagy érdeklődéssel várta. Rendkívül
kellemetlen a kormányban ez az ítélet
éppen ebben az időpontban, amikor az
országban uralkodó rend és törvényes
ség a külföld felé az ország hitelével
egyenértékű. Olyan események után,
amelyek Borsán történtek, az agitató
rok felmentése olyan esemény, amely a
külföldi közvéleményben a legrosszabb
benyomást keltheti.
Autentikus forrásra való hivatkozas
sal a Lupta ezután a következő szenzá
ciós híradást közli:
— Arról van szó, hogy a szatmári per
ítéletét felsőbb igazságügyi fórum
fogja felülvizsgálni. Tanulmányozni
fogják az ügyész fellebbezését és a
táblai tárgyalás dátumát a lehető leg
rövidebb idő alatt fogják kitűzteni.

Kormányválság kísért a költségvetési nehézségek miatt

A bukaresti lapok szerint, ha Mironescu lemond Argetoianu kap kormányzatiakításra megbízást

Bucuresti—Bukarest, november 25.
(Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma este
minisztertanács volt Mironescu elnö
lete alatt, amelyen a költségvetés
redukciójának problémájával foglalkoz
tak. A miniszterek még mindig nem
tudtak végleges megállapodásra jutni,
ezért a legközelebbi minisztertanácson
fogják a költségvetést véglegesen össze
állítani. Foglalkozott ezután a minisz
tertanács a felirati vitával s elhatároz
ták, hogy a kormány részéről a kama
rában Madgearu, a szenátusban pedig
Costachescu fognak válaszolni az el
hangzott felszólalásokra.

Bucuresti—Bukarest, november 25.
A „Lupta” jelentése szerint Popovici
Mihály pénzügyminiszter ma kihallga
táson volt az uralkodónál, akinek be
számolt a költségvetési munkálatokról.
Az udvarból jövet, Popovici kijelen
tette az újságíróknak, hogy a jövő évi
költségvetés végleges összege 31 mil
liárd 500 millió lej lesz.
Ama nézeteltérésekkel kapcsolatban,
amelyek a költségvetési redukció körül
az egyes miniszterek között felmerül
tek, Scrutator a ma délutáni Adeverni
ban feltűnést keltő cikket közöl. Esze
rint ezek az ellentétek jóval mélyebbek,
mint a költségvetések összeállításánál

megszokott surlódások. A cikkíró sze
rint több miniszter lemondással fenye
getőzik és nincsen kizárva, hogy a
Mironescu-kormány nem fogja tudni a
király által követelt redukciókat ke
resztülvinni. Ez esetben természetesen
Mironescunak le kell mondania és
utóda, a legnagyobb valószínűség sze
rint, Argetoianu lesz.

A válságról terjesztett hírek meg
erősíteni látszik az a körülmény is,
hogy a király sorozatos kihallgatáson
fogadja az ellenzéki vezéreket. Így teg
nap George Bratianu jelent meg a
királynál, akinek beszámolt a vasár
napi párikongresszus határozatairól.
Ma délután Argetoianu volt hosszabb
kihallgatáson. Általános feltűnést kelt
az udvar köréből származó értesülés,
hogy holnap a király kihallgatáson
fogadja Bratianu Vintilát, aki már két
héttel ezelőtt kérte ezt a kihallgatást.
Abban a körülményből, hogy a király
mindözideig nem fogadta Vintilát,
politikai körökben arra következtettek,
hogy a liberális párt vezére kegyveszt
tett volt a király előtt. Csütörtökön
Goga és Duca járulnak a király elé és
ezután kerül sor Averescu marsall ki
hallgatására, aki szintén már régóta
várja ezt az audienciát.

a borsai zsidó vádlottak agyában. Sze
gények, ők az egy heti tárgyalás egész
ideje alatt valószínűleg azon töprengtek,
hogy ha már végig kellett szenvedjék a
borsai rémnapok kínjait, ha már oda
égett egész kis vagyonkájuk, legalább
a fenyegető három évi súlyos börtöntől
szabaduljanak, hogy hazamehessenek le
égett háztájuk előtt rongyokban
gubbaszkodó gyermekeikhez és újból
kezdhesék az életet, amelyet gonosz em
berük annyira elkeserítettek.
Es a szatmári ítélet ezt az óhajításukat
teljesítette. Igaz, hogy ugyanekkor sza
badjára engedte az igazgatásokért felelős

vezetőket is, de hát van-e joguk kétel
kedni a pártatlanságra hivatott bíróság
ítéletének igazságosságában? Szege
ny, nélkülözésekre és szenvedésekre ítélt
borsai zsidók, csendben együtt vonultak
el a hazafelé vivő vasúthoz a román pa
raszttokkal, társaikkal a vádlottak pad
ján és a mindennapi megélhetésért vivott
küzdőlemben. Es mintha mindkét esop
port lelkében felvillant volna a remény
szikrája, hogy a százados békeség, me
lyet lelketlen igazgatók munkája megza
vart egyidőre, az elpusztult falu mély
séges csendjében újból helyreáll.
Ez a zsidó sors, — ilyen a zsidó öröm...

WIMPASSING

Hő- és
sárcipők

Szebbnél szebb divatos formában. Arban és minőségben mindent felülmul.
Valódi WIMPASSING-cipő csakis fenti csill-gvéddjeggel
Nagybani előadás: PALMA-KAUCSUK R. T. TIMIȘOARA

A zsidóság szerepe Németország gazdasági életében

Hogyan járult hozzá 85 év alatti a zsidóság Németország ipari és kereskedelmi fellendítéséhez

Berlin, november 25. A napokban a német gazdasági élet egyik legérdekesebb műve fog megjelenni, dr. Kurt Zielenszger könyve, a zsidóknak a német gazdasági életben való szerepléséről. A könyv érdekesebb részeit a Weltverlag szíveségéből alábbiakban közölhetjük:

Politika és gazdaság

„Amikor a zsidóknak a német gazdasági életbe való befolyásáról akarunk írni, nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy a XIX. században a zsidóknak sikerült kivívniuk teljes politikai egyenjogositásukat. Az emancipáció szabadította fel a németországi zsidóságot a gazdasági béklyók alól. Már nem kellett külön engedély ahhoz, hogy zsidó akár szabómester, akár gyáros lehessen. 1815-ben Poroszországban még husz törvény van érvényben, amely különbséget tesz zsidó és nemzsidó között. Az egyik tartományban még állampolgárok lehetnek a zsidók, a másikon csak állami védelem alatt állhatnak, úgynevezett Schutzgenossenek.

Az 1848-as porosz alkotmány végül kimondja, hogy a polgári és állampolgári jogok élvezete teljesen független a vallásfelekezethez való hozzátartozandóságtól. Am csak a hatvanas években jut az alkotmány ebben a tekintet

ben teljes érvényre. Az 1869 július 30-iki törvény intézkedik kimondottan a vallási emancipációról.

Asszimiláció!

A zsidóknak a német gazdasági és szociális életbe való bevonulása párhuzamosan halad a politikai vívmányok elérésével. Mindazonáltal a világháborúig számos hivatás nem nyílt meg a zsidók előtt. Zsidó nem lehetett a hadsereg tisztikarának tagja és nem foglalhatott el magasabb köztisztviselői állást. A szociális diszkvalifikálás tehát továbbra is megmaradt. Az emancipáció tehát az évszázados gettó nyomait nem tudta eltörölni. Annál erősebb tempóban haladt a zsidóknak a német közgazdasági élettel való összefonódása. A zsidóknak a német gazdasági életet sokban felvirágoztatták és elősegítették. Ezzel szolgálgják a hazát, amely sorsukat az emancipáció révén sokban elősegítette. A felszabadulást követő első időben számos zsidó teljesen asszimilálódik. Ezek azt hiszik, ha felveszik a keresztiséget, ezzel a legélénkebben dokumentálják a németiséghez való hozzátartozásukat. A zsidóság értékes erőket veszített a kitéréssekkel, viszont a németiség nem akarta őket befogadni teljes érvényben, mert mindig is éreztették velük zsidó származásukat.

Felsősziléziában zsidók teremtették meg a nehézipart. Már a XVII. században a Henckel grófok zsidókat alkalmaztak ércbányák kezelőül. Az emancipáció után a sziléziái zsidók maguk is vásárolnak bányákat, vagy pedig részesednek azokban. Mórle Friedlander, akinek apja Dávid, a bányászó elég nagy tekintélyre tett szert, Mannheimmel és Löwivel együtt megalakítják a Minerva bányát. Ennek fia, Ottó Friedlander az elmúlt század hatvanas éveivel megalapítja a Heinitz bányát és a Mórle-hutát, amely ma Felsőszilézia leghatalmasabb bányatelepe. Heinrich és Alois Kern a Hermina hutát alapítják Labanda mellett, amelyben részesednek unokafivérei, George és Oszkar Caró, akik végül egy hatalmas drótygyárat létesítenek Gleiwitzban. A zsidó Huldshinsky és Pringsheim szintén előkelő felvirágzó a felsősziléziái hatalmas német nagyiparnak. E család utódai már régóta nem részesednek ezekben a vállalatokban, amelyek az Oberschlesische Hüttenwerke A. G.-ben egyesültek.

Zsidók a gépiparban

A gépipar a 19. század második felében lendült fel nagyobb arányokban. Ebben a vonatkozásban az angolok tanítómesterei a németeknek. John Cockerill 1815-ben építette először Berlinben az első textil gépgyárat, a másodikat egy évvel később az angol Foster nevű alapította. 1834-ben Berlinben mindössze három gépgyár működik hetvenkét munkással. Csak három év múlva önállósul Borsig, aki gépeit még emberi erővel hajtja. Az első, aki az amerikai precíziós módszereket is bevezeti, Ludvig Loewe. Ugyancsak külföldi mintára rendezik be üzemüket: Benno Orenstein és Artur Koppel. A nyugati országok egyre fejlődő iparostása arra szorítja a német ipart, hogy minél jobb minőségű termévényeket állítson elő. Már nem emberi erővel, ha nem gőzzel tartják fenn a nagyobb üzemeket és ilyen módon a szénnek és vasnak nagy szerep jut az iparban. Nekilendül a vegyipar is és a németek az elsők, akik szénből állítanak elő különböző festéket és sok gyógyszert. A szén és réz az elektromosság előállítására is erős alkalmazást nyernek, a német export egyre erősödik és a Werner von Siemens művek mellett kiemelkedik Emil Rathenau, aki ugyancsak megteremtője a német elektromossági gazdaságnak. Fia, Walter Rathenau, a tragikus véget ért miniszter és munkatársa Felix Deutsch és Paul Mamroth folytatják a nagy művet. A telefonyártásban Berliner és

Fuld zsidók jelentős szerepet játszanak.

Berlinben 1826-ban a zsidó hadiszállító Sámuel Hirsch Kunheim alapítja az első faecet-gyárat, amelyből a legnagyobb kémiai vállalkozás fejlődik. 1808-ban David Löb Cassel, a Frankfurti Judengasse egyik kereskedője, kis kémiai műhelyt rendez be, amelyből később a világ egyik leghatalmasabb vegyi gyára, a J. G. Farbenindustrie fejlődik. A poseni Milch kémiai gyár, amely eredetileg Berlinben mint a Th. Goldsmidt preparatungyár kezdte működését, ma már a legnagyobb esseni kémiai művek egyike. Ma azonban már tulajdonosai között nem számol zsidókat. Maxmilian Kempner zsidó ügyvéd a német káliipar újjászervezője. A petróleumiparban kimagaslott Heinrich Brückmann, aki különösen a szén csepfolysítása körül ért el jelentős sikereket. Ugyancsak mint felfedező és ipáros magaslott ki Nikodémus Caro, egyike a német kénipar megalapítóinak.

Alig van a német közgazdasági életnek egyetlen ága, ahol a zsidók ne lendültek volna vezető szerepre. A legújabb német ipar, az alumíniumgyártás kezdeményezője Mórle von der Porten ma is vezérigazgatója a Vereinigte Aluminiumwerke A. G.-nek, amelynek érdekeltisége javarészen az állam kezében van. A német porcelánipar a nemrégiben kitért Filip Rosenthal nevével a világ porcelániparának első helyére került. Ugyanígy látunk zsidókat a díszmügyártás, a papír, a cigaretták, a szivar és a filmkészítés terén, továbbá az építkezési vállalkozásoknál, a könyvkiadók és könyvnyomtató iparban. Leopold Ullstein, Rudolf Mosse és Leopold Sonnemann politikuskok és kitűnő lapkiadók egyben.

A zsidó szállítási vállalkozók első helyen állanak pontosságuk, a dolgok gyors lebonyolítása és korrektségük révén. A vasutépítésben már a Roschildok és a Bleichröderok kiváltak. A vasutépítési vállalkozók közül is kimagaslott Bethel Henry Strausberg. A balkáni és ázsiai vasutak német vállalkozója Julius Berger. A legnagyobb német magánhajózási vállalat alapítója szintén zsidó: Wilhelm Kunsmann. Nem is szólva a Hapag alapítójáról, Albert Ballinról.

A zsidó bankárok, kereskedők, gyárosok és nagyiparosok mellett jelentős szerep jut a német zsidó mezőgazdálkodóknak. A zsidó kézművesek száma 1907-ben már negyvenezer volt. Azóta ez a szám is erősen fokozódott és rengeteg azoknak a száma, akik mint alkalmazottak és munkások keresik ipari téren kenyereiket.

Főbelötte magát, mert az adó miatt el akarták árverezni az üzletét

Arad, november 25. Az adóinkvizícióknak újabb halálos áldozata van. Schwartz Ferenc aradi vendéglős ma délután főbelötte magát, mert adóhátralékai miatt el akarták árverezni üzletét.

Schwartz negyven évig élt Aradon, mindenki ismerte és becsülte, mert szorgalmas ember volt. Aradon az adóinkvizícióra jellemző, hogy éppen a kö-

zelmult napokban két pénzügyi tisztviselő kitüntetését kapott az adóbehajtások terén szerzett érdemeikért. Ezzel szemben azokat a tisztviselőket, akik nem jártak el a kellő szigorral a behajtásoknál, a leépítés réme fenyegeti.

A kíméletlen hajszá eredményeképpen Schwartz üzletére is árverést tűztek ki és minthogy nem tudta üzletét megmenteni, a halálba menekült.

A berlini rendőrfőnökség megcáfolja a nemzeti szocialista párt feloszlatajának híreit

Braun porosz miniszterelnök felemelte szavát a lengyel nacionalisták nemzetiellenes terrorja ellen — A kattovitzai lengyel hatóságok „sajnátkoznak” a terroristák cselekedetei felett

Berlin, november 25. A rendőrfőnökség megcáfolja azt a hírt, hogy Berlinben a nemzeti szocialista pártot fel akarnák oszlatni. A cáfolattal egyidejűleg dr. Braun porosz miniszterelnök Königsbergben a kereskedelmi akadémia épületének avatási ünnepségen beszédet mondott, mely biztatást intézett az ifjúsághoz, hogy ne hagyja magát elsulyosodni a gazdasági bajok nyomását. A porosz miniszterelnök hangoztatta, hogy amint a béke éveiben mindannyiszor felemelte szavát a lengyel kisebbség érdekében, most viszont azt kell kijelentenie, hogy a lengyel korridor és a mostani határok mindaddig, amíg fennállnak, tövst jelent minden német szívében, mert fajtestvéreik százezrei maradtak idegen uralom alatt, akikkel szemben

a hatalom birtokosainak elnézéséből állandó súlyos terrort alkalmaznak.

Berlin, november 25. A kattovitzai német konzul jelentette, hogy a lengyel sziléziái hatóságok vezetői sajnálkozásukat fejezték ki afelett, hogy lengyel vasutasok és postások tehergépkocsiján német tisztgyejenruhába öltöztetett bábúkat hordoztak körül a németek által lakott lengyel-sziléziái terület városain és falvain.

Ha köhög: Herma vagy Flotil, ha rekedt: Eucamen-cukorkát vegyen. Egy doboz ára 15 Lei

Kapható gyógyszerárakban és drogerákban

E amely

A reformj

Bucuresti—Bui (Az Uj Kelet t az Uj Kelet, hog vény módosításá készítésével Mirt tert bizta meg a ki is dolgozta, amely jelentős, maz az eddig é antideokratikus főrvény rendelve ismeretes, az ed legnagyobb iga hogy annak a pá tásokon a szavaz el, „többségi pré mandátumok 70-totta. A liberáli ugyanis valamely nyugodtan korm lamenti többség a „kompakt” töb tani a többségi csak azért is iga volt, mert a v pártnak nem ke kisebb-nagyobb urnák kieserelésé résehez szükségé hozni.

Nos, ezt a pré szüntetési Mirtó te kívül is több int választások tiszt akarat megnyilat gát biztosítani. A választások tási bizottság irá mitőszék és a Tá valamint azon pó delegátusaiból tev legalább tíz képv a kamarában. A pontja kimondja,

a módosított tö zásakor a közp zottságba az öt lövel rendelkezé is beke

mert a jelenlegi t ellenzéki pártok szavazataik aran parlamentben

A mandátumok ponti választási műveletet kell vé a bizottságnak az az egyes megyék képviselők számát gyében elosztja a viselők számával.

Az ebből a m hánados mutó szabazat szükségé elny

Ezután az egyes r vazatokat osztják sal, amelynek ere meg, hogy az egy dátumot nyertek maradt szavazatok adják.

A m osztás

Ezután követke let. Megállapítják tumot eredményez ezzel megállapítá hány mandátum lannul az országha szes pártok szavat maradékokra azok joguk, amelyek le mot nyertek, vag két százalékát meg megállapította a elosztják a mara osztásra váró ma és így megállapít

hóny szavazat hogy a maradé mandátum

Most már ha ezt a pártokra eső mara megállapítható, ho maradékok alapj juttatnak be a pá

Ezt a műveletet ják, míg a szavaz legesen fel nem os A maradékokból kat a központi v

Elkészült a választójogi reform, amely teljesen törli a többségi lista prémiumát

A reformjavaslat végre módot ad a kisebbségi pártoknak aránylagos képviseletre a parlamentben

Bucuresti—Bukarest, november 25. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Megírta az Uj Kelet, hogy az új választási törvény módosításáról szóló javaslat elkészítésével Mirto volt iparügyi minisztert bízta meg a kormány. Mirto már ki is dolgozta a törvénytervezetet, amely jelentős módosításokat tartalmaz az eddigi törvényben lévő, mélyen antidemokratikus liberális választási törvény rendelkezéseivel szemben. Mint ismeretes, az eddigi választási törvény legnagyobb igazságtalansága az volt, hogy annak a pártnak, amely a választásokon a szavazatok 40 százalékát érte el, „többségi prémium” címén az összes mandátumok 70—75 százalékát biztosította. A liberálisok felfogása szerint ugyanis valamely párt csak akkor tud nyugodtan kormányozni, ha nagy parlamenti többség áll a háta mögött. Ezt a „kompakt” többséget kívánta biztosítani a többségi prémium, amely már csak azért is igen kényelmes eszköz volt, mert a választásokat levezető pártok nem kerültek nagy fáradságba kisebb-nagyobb fordulatokkal és az annak kieserlésével a prémium elnyeréséhez szükséges 40 százalékot összehozni.

Megszűnik a prémium

Nos, ezt a prémiumot teljesen megszünteti Mirto tervezete, amely ezenkívül is több intézkedéssel igyekszik a választások tisztaságát és a választói akarat megnyilatkozásának szabadságát biztosítani.

A választásokat a központi választási bizottság irányítja, amely a semmitűzők és a Tábla tanácselnökeiből, valamint azon politikai pártok egy-egy delegátusából tevődik össze, amelyek legalább tíz képviselővel rendelkeznek a kamarában. A törvényjavaslat egyik pontja kimondja, hogy

a módosított törvény első alkalmazásakor a központi választási bizottságba az öt parlamenti képviselővel rendelkező pártok delegátusai is bekerülhetnek,

mert a jelenlegi törvény értelmében az ellenzéki pártok nincsenek elérhető szavazataik arányában képviselve a parlamentben

Két számtani művelet

A mandátumok elosztásánál a központi választási bizottságnak kétféle műveletet kell végeznie. Első teendője a bizottságnak az, hogy megállapítsa az egyes megyékben megválasztandó képviselők számát. Ezután minden megyében elosztja a szavazatok számát képviselők számával.

Az ebből a műveletből származó hányados mutatja meg, hogy hány szavazatot szükséges egy mandátum elnyeréséhez.

Ezután az egyes pártok által elért szavazatokat osztják el ezzel a hányadosal, amelynek eredménye azt mutatja meg, hogy az egyes pártok hány mandátumot nyertek a megyében. A fennmaradt szavazatokat országsszerte osztják.

A maradék-szavazatok elosztása

Ezután következik a második művelet. Megállapítják, hogy hány mandátumot eredményezett az első művelet és ezzel megállapítást nyer az is, hogy hány mandátum maradt még elosztatlannal az országban. Összeadják az összes pártok szavazatmaradékait. Ezekre a maradékokra azoknak a pártoknak van joguk, amelyek legalább egy mandátumot nyertek, vagy az össz-szavazatok két százalékát megkapták. Mikor ezt is megállapította a választási bizottság, elosztják a maradékok számát a felosztásra váró mandátumok számával és így megállapítják, hogy

hány szavazatot szükséges ahhoz, hogy a maradékok alapján valaki mandátumot nyerjen.

Most már ha ezt a hányadosot az egyes pártokra eső maradékokkal osztják el, megállapítható, hogy az egyes pártok a maradékok alapján hány képviselőt juttathatnak be a parlamentbe.

Ezt a műveletet mindaddig folytatják, míg a szavazatok maradékait véglegesen fel nem osztották.

A maradékokból származó elosztásokat a központi választó bizottság az

egyik pártok előterjesztései alapján teszik meg. Az összes pártok benyújtják az első művelet eredményeinek nyilvánosságra hozatala után azoknak a képviselőknek listáját, akik az első alkalommal kimaradtak. Ebből a névsorból a bizottság megnevezi azokat, akik a második elosztásnál mandátumot nyernek.

A szenátusi választásokra az új törvényjavaslat a pótválasztások rendszerét kívánja megvalósítani.

Az abszolút többséget elért listát győztesnek proklamálják. Amennyiben egyetlen lista sem éri el az abszolút többséget, a választási bizottság a választás megismétlését rendel el. A megismételt választáson már

Oroszország hivatalosan bejelentette, hogy gabonakészletei kifogytak és beszünteti a dumpingot

Az orosz dumping beszüntetése miatt Konstancában löbb külföldi hajó gabonát vásárolt, amelynek következtében az árak megszilárdultak

Bucuresti—Bukarest, november 25. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Adevarul berlini tudósítója azt az értesítést küldi lapjának, hogy a szovjet berlini kereskedelmi kirendeltségénél a legutóbbi roszabbban kijelentik, hogy Oroszország beszünteti a gabonakivitelt a külföldi államokba, mert a rendelkezésre álló készletek a belföldi fogyasztás céljaira szükségesek. Ennek a hírek a

megerősítését jelenti az a Konstancából érkező távirat, amely szerint a konstancai kikötőbe az utóbbi napokban számos külföldi hajó futott be, amelyek orosz kikötőkből érkeztek, ahol gabonát akartak vásárolni. Az orosz kikötőkben azonban a szovjet rendelkezése miatt már nem vásárolhattak gabonát és ezért Romániában akarják bevásárolni azokat. Ez a nagyarányú

kereslet kedvezően befolyásolta a román kikötővárosok gabonapiacait, ahol a gabonára jelentős szilárdulás állott be. Így például az árpa, amely két nappal ezelőtt 1.70-en állt, ma már 2.10. Ugyanilyen arányú emelkedést várnak a tengeri és buzaárakban. A kikötővárosokból érkező hírek alapján az egész országban megélnék a gabonázlet.

A kamarában megkezdődött a felirati vita

Stere frakciója élesen támadja a kormányt amelyet programja elárulásával vádol

A magyar párt deklarációjában leszögezi, hogy a kormány kisebbségi politikája ellentétben van a királyi szóval

Cluj—Kolozsvár, november 25. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A parlament mai ülésén elnöke Jorga szólalt fel, aki a patriarkia új munkálatait teszi szóvá. Cevlovshi kormánypárti a romániai cukorgyárról beszél, mely a környező cukoripartermelőkre spekulál. Madgearu megígéri, hogy ankétot rendel el az ügyben és törvényjavaslatot fog benyújtani, amelyben biztosítani kívánja a termelők érdekeit azzal, hogy szervezethez tömöríti őket. Leon lupista bejelenti, hogy a konstancai kikötőbe 250 vagon orosz halat szállítottak be. A kormány nem gátolja meg a dumpingot, sőt az eddigi 12 lejes behozatali vámot 1 lej 20 banira redukálta. Később bizonyos kijárók közbenjárására ismét felemelték a vámot. Madgearu és Mihaleche tiltakoznak a vádak ellen és elmondják, hogy miután a szegénysorsu lakosságnak szüksége volt a halra, a kormány lezárította a hal behozatali vámját. A belföldi haltermelés ugyanis kevésnek bizonyult. Mikor a kormány látta, hogy az oroszok dumping célra használják fel ezt a redukciót, újra felemelték a tarifát és betiltották az orosz halnak az árusítását. A kereskedők érdekeire való tekintettel azonban a bevagonirozott 133 vagon hal árusítását megengedték. Vita közben Leon rendreutasítja Pop-Csicsó elnök.

Pamfil Seicaru arról beszél, hogy a

Nemzeti Bank nem próbálja meggátolni azt, hogy a parasztozatok bankadósságok fejében elárverezik.

Popovici pénzügyminiszter válaszában kijelenti, hogy a Nemzeti Banknak két kötelessége van, az egyik a lej stabilizációjának keresztülvitele, a másik, hogy az ország gazdasági biztonságára ügyeljen. A kérdés körül hosszas vita indult meg.

Dr. Willer József felolvassa a Magyar Párt deklarációját a felirati vitával kap

A beszerábiai disszidensek támadása a kormány ellen

Mata, a Stere-párt képviselője tart ezután beszédet, amelyben ismerteti Stere és pártjának programját és azokat az okokat, amelyek a frakciót a pártból való kilépésre készítették. A kormány nem teljesítette a párt ama kérését, amelyben a pártkongresszus összehívását kérték, ahol rámutattak volna a kormányzás hibáira. Beszarabia nincs a kormányban kellőképpen képviselve. Georgescu többségi képviselő: Hát Pan Halipa nem tagja a kormánynak?

Pan Halipa nem képviseli Beszarabiát

Mata: Pan Halipa nem képviseli Beszarabiát. A kormány megszegte

esetben. Willer idézte a király szavait amelyekben a kisebbségekről megemlékezett. Hangsúlyozza, hogy a mindenkori kormánynak vállalnia kell a királyi szavakat. Megállapítja, hogy a kormány kisebbségi politikája ellentmond a király szavaival. A kormány még mindig nem terjesztette elő a kisebbségi törvényt, amely sarkalatos pontját képezte ellenzéki programjának.

Ezért a Magyar Párt nem szavazza meg a felirati javaslatot.

ellenében tett ígéreteit és szöges ellenében került programjával, különösen a közigazgatási törvény alkalmazásakor. A közigazgatási törvény alkalmazásánál olyan hibákat követett el a kormány, amelyek egyszer és mindenkorra lehetetlenné teszik, hogy a decentralizációt keresztül vigyék. A kormány gazdasági politikája aláasta az ország gazdasági életét. Az autonóm intézetek és a különösen a mezőgazdasági politika alapján ingatta meg a mezőgazdaságot.

Ezután rátér a költségvetésre. Kijelenti, hogy a hadsereg költségvetését redukálni kell. A hadügyminisztérium tízmilliárd költségvetéssel dolgozik, ugyanakkor a többi minisztériumoknak együttvéve nem jut 10 milliárdnál több, mert a 31 milliárdos költségvetésből 10 milliárdot az állami adósságok törlesztésére fordítanak. Követeli, hogy a tisztek fizetését a polgári tisztviselők fizetési nivójára szállítsák le.

Figura: Ezt is a pártja nevében követeli?

Mata kijelenti, hogy ezt a maga nevében követeli.

A parlament ülését este nyolc órakor rekeszti be Pop-Csicsó elnök. Mata beszédét holnap délelőtt folytatja.

A KÖNYVPIAC UJDONSÁGAI AL-LANDOAN KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYBAN.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.

Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Betétkeket előnyös kamattal fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza Olcsó kölcsönökre nyújt.

Fiókjai Dej, Dicioanmartin, Alba-Julia, Targul-Mures, Oradea és Timisoara. (Dés, Dicső szentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temesvár.)

SAJÁT TÖKÉI 143 MILLIÓ LEI

Affiliált intézetek: Torda-Áranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. urda (Torda), Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Aiud (Nagyenyed), Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Odorheiu (Sz. elyudvarhely) és Cristur (Sz. Keresztur, Szászrégenvidki Takarékpénztár r.-t. Reghin (Szászrégen), Népbank r.-t. Huediu (B.-hunad.) Szamosujvár Hitelbank R.-t. Gherla (Ezamosujvár).

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Árutartárai a vasut mellett.

erepet játsza-

sidó hadiszál-

heim alapítja

nyelből a leg-

zés fejlődik.

ssel, a frank-

kereskedője,

z be, amelyből

eghatalmasabb

arbenindustrie

kémiai gyár,

en mint a Th.

ar kezdte mű-

agyobb esseni

azonban már

számol zsidó-

zsidó ügyvéd

szervezője. A

sított Heinrich

n a szén csep-

előntös sikere-

fedező és ipa-

demus Caro,

megalapítóinak

gazdasági élet-

zsidók ne len-

nepp. A leg

umüniumgyár

rie von der

atója a Verei-

A. G.-nek,

avarásban az

emet porcelán-

lip Rosenthal

iparának első

lárunk zsidó

papír, a cigá-

készítés terén,

alkozásoknál,

nyomtató ipar

dolf Mosse és

itikusok és ki-

zők első he-

uk, a dolgok

reklitásuk ré-

nar a Roschil-

kiváltak. A

közül is kima-

strousberg. A

német vallal

A legnagyobb

alat alapítója

Kunsmann,

lapítójáról, Al-

reskedők, gyá-

mellett jelentős

mezőgazdák

száma 1907-

olt. Azóta ez a

tt és rengeteg

mint alkalma-

sik ipari téren

miatt

tét

pénzügyi tiszt-

az adóbehaj-

emekért. Ezzel

viselőket, akik

gorral a behaj-

fenyegeti.

eredménykép-

és érverést tűz-

tudta üzletét

menekült.

a párt

gyei nacio-

nyegyel ha-

ei felett

nk elnézéséből

alkalmaznak.

A kattowitzi

hogy a len-

vezetői sajnál-

afelett, hogy

ostások teher-

egyenruhába

oztak körül a

nyelvisziliziai

in.

vagy Flotil,

en-cukorkát

ára 15 Lei

arakban és

Weizmann az angol kormány és a Jewish Agency békekonferenciáján kijelentette, hogy a Balfour deklaráció nem nemzeti otthont, hanem nemzeti államot ígért a zsidóknak

Weizmann két óras előadásban fejtette ki a Jewish Agency álláspontját, amelyet, ha nem honorálnak a Jewish Agency megszakit minden összeköttetést a jelenlegi angol kormánnyal

London, november 25. A Zsidó Távirati Iroda megbízható helyről szerzett értesülései szerint az angol kormány és a Jewish Agency között létrejött konferencia Ramsay Macdonald miniszterelnök személyes intervenciójára vezethető vissza. Ha Macdonald nem intézett volna személyes meghívást Weizmannhoz, amelyben arra kérte, hogy „tegye félre egy pillanatra a Fehér Könyvet és a helyzetet mindentől függetlenül tanácskozzák meg”, akkor a Jewish Agency soha nem mutatott volna hajlandóságot a tárgyalásokra mindaddig, amíg a Fehér Könyvet vissza nem vonják. A Jewish Agency politikai bizottságának egyik határozata alapján Weizmann a megbeszéléseken nem támasztott pozitív követeléseket, hanem csak általános áttekintést nyújtott a Fehér Könyvben kifejezésre jutott igazságtalanságokról. Ezek az általános vonatkozások szempontok arra szolgálnak, hogy a kormány fogalmat alkosson ama pozitív követelésekről, amelyek adott esetben zsidó oldalról támasztani fognak. Weizmann két és fél óras beszédét írásban a konferencia résztvevői bizalmas dokumentumként kapták meg. Hír szerint Weizmann a leghatározottabban kijelentette, hogy minden alapot nélkülöz az az állítás, mintha a Balfour-deklaráció Palesztinát a zsidók számára csak nemzeti otthontként, nem pedig mint nemzeti államot ígerte. Még élnek államférfiak, akik bizonyíthatják, hogy a brit kormány 1917-ben nem gondolhatott másra, mint zsidó államra. Ha Weizmann — eddig nem említette ezt a tényt, — még nem jelenti, hogy az a zsidóknál feledésbe ment.

A szélsőséges arabok befolyása

Ami a bevándorlást illeti, Weizmann kijelentette, hogy a zsidó bevándorlók száma és az arabok közötti munkanélküliség semmilyen körülmények között sem kapcsolható össze, sőt a bevándorlás a zsidó munkanélkülitől sem függhet, hanem egyedül és kizárólag ama foglalkozási lehetőségektől, amelyeket az ujonnan érkező

zsidók nyerhetnek az országban. Igaz, hogy 1922-ben a palesztinai zsidók már hajlandóknak mutatkoztak résztvenni egy törvényhozó testületben, ma már azonban erre nem hajlandók. 1922-ben ugyanis még nem volt semmiféle kapcsolat az arab szélsőséges irány képviselői és a Palesztina-kormány között. 1922 óta azonban az extrém arab frakció befolyása a Palesztina-kormányra egyre növekedett, a kormány mindig hajlamosan mutatkozott követeléseik teljesítésére, sőt nem egyszer fel is bátorította őket. A palesztinai kormány tisztviselői a kiknek egy része helyet kapna a tervezett törvényhozó tanácsban, nem érzik a zsidó nép bizalmát, mert a zsidóság nem hiszi, hogy ezek a tisztviselők teljesítik a mandátumban vállalt kötelezettségeket.

Nyílt szakítás lehetősége

A kormánynak Weizmann előadására adandó válaszát a napokban várják. Ha a kormány válaszában elfogadja Weizmann álláspontját, akkor a zsidó részről elhalasztott tárgyalást ismét felveszik. Ha azonban a kormány nem veszi figyelembe Weizmann szempontjait, vagy elégtelen választ ad rájuk, akkor a Jewish Agency képviselői már nem vesznek részt a további tárgyalásokon, minthogy a politikai bizottság, a cionista exekutive és a Jewish Agency végrehajtó bizottságának egyöntetű véleménye, hogy ebben az esetben minden további tárgyalás céltalan lenne. Ebben az esetben nyílt konfliktus törne ki az angol kormány és a cionista vezetők között, a melyet nem lehetne elsimítani mindaddig, amíg a mostani angol kormány hivatalban van.

Harold Lasky szerepe

Közben a cionista exekutive egyes tagjai egyéni szempontjaikról összeállítják ama pozitív követelések listáját, amelyet véleményük szerint a kormány elé terjesztenek. Ennek feltétele, hogy a kormány válasza kielégítő legyen. November 20-án, csütörtökön a cionista exekutive ülést tartott, a mely belenyúlt a késő éjszakába. A gyűlésen megtárgyalták azokat a követeléseket, amelyeket a kormány elé fognak terjeszteni. Minthogy ezideig nem lehet tudni, vajjon P. Ruthenberg és Frankfurter professor maint a Vaad Leumi képviselői, valamint az amerikai cionisták az Actions Comité gyűlésére megérkeznek-e Londonba, Hexter professzor és Harold Lasky fognak mint Amerika ideiglenes képviselői résztvenni a tanácskozásokon. Harold Lasky, aki fia Nathan Laskynak, a Board of Jewish Deputies ki-magasló tagjának, brit alattvaló ugyan, de a Jewish Agency amerikai képviselői arra kérték, hogy vállalja át érdekeik védelmét, annál is inkább, minthogy éveken át munkatársa volt Brandeis főbírónak és az amerikai viszonyokat alaposan ismeri. Harold Laskynak a tanácskozásokban való részvételét, tekintettel az angol kormányhoz való kitünő összeköttetéseire és az angol politikában való nagy tapasztalataira, a zsidó ügy szempontjából jelentős eseménynek tekintik. Harold Lasky, aki ismételen előkelő állásokat töltött be Angliában, hosszú éveken át szoros barátságban volt lord Passfielddel, most azonban a Fehér Könyv fölötti felháborodásában megszakított vele minden összeköttetést és noha eddig aktív zsidó politikát nem folytatott, elhatározta, hogy harcolni fog a Fehér Könyv visszavonása érde-

kében. Hexter professzor és Harold Lasky megszövegezték a zsidó követeléseket, mint a Jewish Agency nem-cionista amerikai tagjainak álláspontját. A cionista exekutive egyes tagjainak tervei, valamint Harold Lasky javaslatai alapján memorandumot dolgoznak ki, amelyet a tárgyalások esetleges felvétele esetén a kormány elé terjesztenek.

A Palesztina-kormányról sietős a Fehér Könyv

A londoni cionista exekutive táviratot kapott a palesztinai exekutívától, amely szerint a Palesztina-kormány máris a Fehér Könyv alapján rendelkezleteket akar kibocsátani. A sürgöny a konferencia elnapolása előtt néhány nappal érkezett be, úgy, hogy Weizmannnak alkalma volt a tartalmát közölni a konferenciával. Weizmann kijelentette, hogy nem tartja fair dolognak, hogy a Fehér Könyv szellemében adnak ki rendelkezéseket, holott még mindig tárgyalások folynak a Fehér Könyv fölött. Henderson külügymi-

niszter erre szavát adta, hogy a tárgyalások befejezése előtt a Fehér Könyv alapján semmiféle rendelet nem fog kiadtni. Viszont természetesen találja, hogy a Palesztina-kormány előkészületeket tesz, hogy a Gyarmatügyi Hivatal részéről kiadandó utasításokat idejekorán végrehajthassa. A Zsidó Távirati Iroda egyik munkatársa megjelent a Gyarmatügyi Hivatalban és megkérdezte, vajjon a Palesztina-kormány adott-e utasításokat a Fehér Könyv életbeléptetésére vonatkozólag. Itt úgy informálták, hogy a Palesztina-kormány tényleg adott utasítást arra, hogy a Fehér Könyv életbeléptessen, de a kormány intézkedésére a további lépések elmaradtak.

A cionista exekutive intézkedésére Arlosoroff, Katzenelson, Prinzak és rabbi Berl, a palesztinai zsidók vezetői mindaddig, amíg a tárgyalások a kormánnyal be nem fejeződnek. A kormánnyal és a Jewish Agency a tárgyalásokról közösen megszövegezett jelentést fognak kiadni. Weizmann állandó kontaktusban van James de Rothschild dal. Sir Herbert Sámuellel és lord Readinggel, akinek tanácsát a konferencia zsidó tagjainak minden döntő jelentőségű lépése előtt igénybe fogják venni. Ha nines is kétség afőltt, hogy a Fehér Könyvet nem fogják a konferencia eredményei alapján visszavonni, a Jewish Agency képviselőinek igyekezete mégis oda irányul, hogy a konferencia útján a lehető legmesszebbmenő eredményeket szerezze meg a kormány részéről.

Vakmerő betörőbanda garázdálkodik Felsővisón

Háromszázezer lej értékű árut raboltak el Stein Ábrahám textilüzletéből

Viseul de sus—Felsővisó, november 25. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Felsővisó lakosságát hetek óta tartja izgalomban egy rablóbanda garázdálkodása. Egy, a legkormionfontabb eszközökkel dolgozó betörőársaság sorra követi el a vakmerő betöréseket, jelentékenyen megkárosítva a máramarosi nyomorban nehezen egzisztáló kereskedőket. Az elmúlt héten egyszerre hat feljelentés futott be a felsővisói csendőrsőhöz. Az éjjel sötétjében a helyi viszonyokkal ismerős betörők sorra járták a falut és az összes kisebb üzletekből apró eszprő árukkal távoztak. A rákövetkező estén Schéter Adolf textil-üzletébe törttek be. A betörők átfurták az üzlet falát azonban a belső falak vastagon deszkázva voltak és a betörők, akik úgy látszik, nem dolgoztak eléggé sietve és rájuk virradt, zsákmány nélkül elhagyták az üzletet. A rákövetkező éjszaka már job-

ban sikerült a betörők kirándulása. Ugyanolyan módszerrel, mint az első éjszakan feltörték Stein Ábrahám textilkereskedő üzletét. A falon olyan rést ütöttek, amelyen át bujhattak az üzletbe és reggelig kihordták és magukkal vitték az üzlet árukezelőinek felét. Másnap reggel a tulajdonos rémülten konytatálta, hogy a betörés mintegy háromszázezer lejes kárt okozott és üzletnek a csendőrs azonnal bevezette a nyomozást és a máramarosszigeti rendőrség két detektívje azóta is Visón tartózkodik, hogy a tetteseket kézrekerítsék. A betörők munkáját elősegíti az, hogy a község özv. Pop Simonné fűrésztelepe nek villanytelepétől kapja a villanyt, a tulajdonos azonban este 11 órakor már nem szolgáltatta áramot. A község így éjszakánként teljes sötétségben marad, ami természetesen kedvez a rablóbandának.

Milliók értékű képeket rabolt el egy titokzatos műgyűjtő

A rejtélyes tolvaj elsősorban a Van Dyck képeket gyűjti

London, november 25. A londoni rendőrséget nagyarányú képlomás foglalkoztatja és a bünyű számai Közép-Európába vezetnek, úgy, hogy az ügyben a közép-európai rendőrségek is teljes apparátussal nyomoznak. Az utóbbi időben több feljelentés érkezett a londoni rendőrségre, hogy régi klasszikus festők képe rejtélyes módon eltűnt. Miután ezek a festmények a rendőrség megállapítása szerint nem kerültek piacra, az a föltevés merült föl, hogy a festmények egy és ugyanazon tulajdonos kezébe kerültek, aki azokat képtárában őrzi. A festménylopásokat a legnagyobb ügyességgel hajtották végre. A rendőrségnek az a föltevése, hogy a lopások eszméi végrehajtója valamelyik műgyűjtő, aki ilyen módon akar ritkaságok birtokába jutni. Eddig csak annyit sikerült megállapítani a rendőrségnek, hogy ez a titokzatos műgyűjtő előszere-ttel Van Dyck-képeket tüntet el. A legfeltűnőbb volt az osztrák Ferdinand bíboros areképének eltűnése, amit a mester 1634-ben festett és amelynek értéke 100.000 dollár. A festmény Claron londoni műgyűjtő birtokában volt és az utóbbi időben legalább hat ízben kö-

vettek el betörést a dussgazdag műgyűjtőnél, míg végre sikerült a hatalmas értéket ellopni.

A jelekből ítélve, a betörők teljesen tájékozottak voltak a terepviszonyokról felől és így az a föltevés, hogy a betörőt a műgyűjtő előkelő vendégei között kell keresni. Ugyancsak ez alkalommal tünt el Van Dyck „Angyalok hangversenye” című képe, amely utána volt Brüsszelből London felé. A képe oly ügyesen vágták ki a keretből, hogy a lopást csak akkor vették észre, amikor a küldemény megérkezett rendeltési helyére. Ugyancsak eltűnt egy Urzaiz nevű spanyol műgyűjtő birtokából egy 250.000 dollárt érő Van Dyck portré. A rendőrség nyomozása az Egyesült-Államok felé is kiterjed, az egyanu is tartja magát, hogy valamelyik dussgazdag amerikai műgyűjtő szervezte meg azt a társaságot, amely most egymás után lopkodja el és szállítja ki Amerikába Van Dyck remekműveit.

BARHOL MEGJELENT KÖNYVEK MEGKAPHAT AZ UJ KELEBT KÖNYVOSZTÁLYBAN.

M. NEUMANN RUHAÁRUHÁZ FÖTÉR 14

Sön

Vasá zik dr. Söma akit általában jobb szónokot gátása során, tölteni. Vasá nizmus világ zsidó asszony mákról.

A ko Levint és az ellenére is tel vendéget fog Ebből legfőbb cionia ad Sömarja L

A z

Egyedülállóa ja az ember szélesvállu ala mes Mefisztófe hallja hallgató véltlenül büvkö nak élességével zsalval önkente Izrael összes madtak életre adata abban ál jék. És ha Nag kevésse ismerik mintha a cioni töltene be veze mert itt még né

Sömarja Levi ban ringott, az gettó fia ő an berrel ajándéko bár Levin m Jisraelben lak nép nemzeti me ködik a zsidó k — forró temper kodás — és érz oroszországi za tükröződnek be me, amelyet az már csaknem te

Az orosz gett országban neve magát és az oro ban megacélozó nek a hírnök részül, akinek é pének utmutató je és megneves hagvja elsőyed geiben, de ehely neki, azt a jövő Erec Jisrael f sában nyer kif Levin minden é nát, bár most tetőfokán áll é az egyik legna latot vezetí és egyik zsidó cent festvéreibe bes mint valami sz viszi a világban ha beszél ha t szépségeiről bes

Egy k a szer közöns

Mindaz nek szemüve saját maguk fejalkatuk és Amilyen oly lényeges mechnikai m szükség eseté Ezen o régibb szaklá vezetésére, h Jegyével ellá díjtalanul vég ben, hogy az kérem szives

Kur Cluj,

Vasárnap Kolozsvárra érkezik Sömarja Levin a cionista mozgalom legnagyobb vezéralakja

Vasárnap reggel fél 8 órakor a bukaresti gyorsal Kolozsvárra érkezik dr. Sömarja Levin, a cionista világszervezet egyik legkimagaslóbb vezetője, akit általában Weizmann és Szokolov mellett szoktak emlegetni, mint legjobb szónokot és a zsidó nép nagy tanító-mesterét. Sömarja Levin Romániai látogatása során, amely rendkívül szűk időre szabott, egy napot fog Kolozsváron tölteni. Vasárnap délelőtt 11 órakor népgyűlés keretében fogja ismertetni a cionizmus világpolitikai helyzetét a Fehér Könyv után, este pedig a kolozsvári zsidó asszonyok által rendezendő teacstélyen tart előadást az aktuális problémákról.

A kolozsvári cionisták impozáns fogadtatásban kívánják részesíteni dr. Levint és az összes ifjúsági szervezetek elhatározták, hogy a korai vonatkezes ellenére is teljes létszámmal fognak kivonulni a pályaudvarra, hogy a nagy vendéget fogadják.

Ebből az alkalomból közöljük dr. Julian Silberbuschnak, a romániai legfőbb cionista tanács igazgatójának alábbi cikkét, amely plasztikus portrét ad Sömarja Levinről.

A zsidó nép nagy tanító-mestere

Egyedülállóan érdekes ember. Ha látja az ember a szónoki emelvényen, szélesvállu alakját, élesmetszésű, szellemes Mefisztófejét, ha az ember beszélni hallja hallgatók ezreire, akiket észrevétlenül bütykörebe von argumentumainak élességével és gondolatainak varázsával, önkéntelenül is úgy érzi, hogy Izrael összes nagy tanító-mesterei támadtak életre benne, akiknek életfeladata abban állott, hogy népüket neveljék. És ha Nagy-Románia zsidói őt oly kevéssé ismerik, ez nem azért van, mintha a cionista mozgalomban nem töltené be vezető szerepet, hanem azért, mert itt még nem érezte közvetlenül egyéniségének varázsát.

Sömarja Levin bölcsője Oroszországban ringott, az orosz-zsidó gettóban. A gettó fia ő, amely annyi jelentős emberrel ajándékozta meg a zsidóságot és bár Levin már sok-sok éve Erec Jisraelemben lakik, ahol átéli a zsidó nép nemzeti megújulását és közreműködik a zsidó kultúra újáteremtésében — forró temperamentumában, gondolkodás — és érzésmódjában az egykori oroszországi zsidó centrum nagy erői tükröződnek benne vissza, ama centrumé, amelyet az orosz forradalom ma már csaknem teljesen megsemmisített.

Az orosz gettóban nőtt fel. Németországban nevelkedett és képezte ki magát és az orosz szabadságmozgalomban megacélozódva Sömarjahu Levinnek a hírnök szerepe jutott osztályrészül, akinek életfeladata az, hogy népének utmutatója legyen, hogy felemelje és megnemesítse a zsidó népet, ne hagyja elsüllyedni a jelenkor nehézségeiben, de elhelyezze a jövőt mutassa meg neki, azt a jövőt, amely a zsidó népnek Erec Jisraél földjén való megújulásában nyer kifejezést. És Sömarjahu Levin minden évben elhagyja Palesztinát, bár most irodalmi alkotóerejének tetőfokán áll és bár Bialikkal együtt az egyik legnagyobb héber kiadványt vezetői és országjáró országjáró jár, egyik zsidó centrumtól a másikig hogy testvéreibe beszéljen és azokat tanítsa, mint valami szent követ, aki kövülviszi a világban az ország üzenetét. És ha beszél ha tanít, ha Erec Jisraél szépségeiről beszél és arról a lehetőség-

ről, hogy a zsidó nép Erec Jisraelemben ismét megtalálja önmagát, — akkor szavai prófétái páfosszal telnek meg, amelynek hatása alól senki sem vonhatja ki magát.

Sajnos, a keleteurópai zsidóság előtt irodalmi alkotása is csak kevéssé is-

meretes. Talán azért, mert főműve: „Önéletrajza“ Amerikában, angol nyelven látott napvilágot. És ha az ember az amerikai sajtó számtalan terjedelmes recenzióját olvassa művének eddig megjelent két kötetéről: „Meine Kindheit in Exil“ és „Meine Jugend wahrend der Revolution“, amelyekben Levint, mint író Gorkijjal és Tolsztojjal hasonlítják össze, — akkor tud csak igazán számotvetni Levin irodalmi jelentőségével.

Sömarjahu Levin életregényében ama zsidók ezreinek élete tükröződik vissza, akiket elveszetteknek hittünk a beláthatatlan orosz-lengyel szeptepéken és akik hallgatva és türve hallatlan fizikai és morális kínokat szenvedtek el. És hogy megmentse ezeket az embereket, akikhez hasonlók nemcsak Oroszországban hanem a világ összes nagy és kicsiny gettóiban vannak — Sömarjahu Levin országról-országra jár, a büszke multat hívja élet-

Megegyezett a kisanant a Habsburg-restauráció esetére

Genf, november 25. Genfi politikai körökben úgy tudják, hogy a kisanant államai, amelyeket a Habsburg-restaurációról szóló hírek nyugtalanítanak, megegyezést kötöttek, amely megakadályozza a Habsburgok visszatérését. Habsburg Ottónak a magyar trónra való visszatérése mindenekelőtt a magyar határok hermetikus elzárását vonná maga után, amelyet Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia hajtanának végre. Ezután a népszövetségi szerződés 13. szakasza szerint az eset a népszövetségi tanács elé kerülne. A kisanant meg van győződve arról, hogy ez az első lé-

pés elegendő lesz arra, hogy az ügyet a legkövetkező idő alatt tisztázni lehessen. Feleltetik, hogy Magyarország három hónap alatt kapitulálna és alávetné magát a Népszövetség plenáris döntésének. Arra az esetre, ha Magyarország nem adná be a derekát, a kisanant államok el van nak határozva arra, hogy a mozgósítást keresztülvigyük és katonai akciókat indítsanak Magyarország ellen, amire a népszövetségi szerződés 15. szakasza értelmében jözük van.

A kisanant határozatát — hír szerint — a Népszövetség főtájkarsága utján már tudomására hozták Franciaország-

- Uj olcsó kiadásban megjelentek:
- Makkai: Ördögszekér 2 köt. 85 L.
  - Markovits: Szibériai garnizon 2 köt. 85 Lei
  - Móra Ferenc: Ének a buzamezőkről 2 kötet 85 Lei
  - Szabó Dezső: Az elsodort falu, 3 kötet 128 Lei
  - Palcologue: A cár országa a nagy háboruban 3 kötet 128 Lei
  - Thomas Mann: A Buddenbrook ház, 3 kötet 128 Lei
  - Vidékre utánvétellel küldi: Lepage, Cluj

re és új jövő reményességét kelti fel, mert megvilágítja, hogy a mai generáció egy tagja csupán annak a végtelen láncnak, amely az évezredek előtti zsidó generációkat a távoljövő generációival örök egységbe forrasztja egybe.

Sömarjahu Levin néha maga is a zsidó nép „Melamedjának“ nevezi magát. Bence azonban ez a név megnemesedik. Büszke lehet erre a névre, amely az összes élő zsidó személyiségek közül egyedül neki jár ki.

Julian Silberbusch

nak. Angliának és a Vatikánnak. Henderson angol külügyminiszter és Briand francia külügyminiszter — hír szerint — már ki is jelentették beleegyezésüket. A Vatikán azért értesítették a kisanant megegyezéséről, mert a Vatikánnak van a legnagyobb befolyása a Habsburgokra. Népszövetségi körökben az a felfogás, hogy Magyarország az esetleges Habsburg-restauráció esetében teljesen el lenne szigetelve. Ebben a kérdésben még Olaszország sem támogatná, mivel Franciaország erre az esetre bizonyos gyarmati koncessziókat ajánlott fel Olaszországnak.

Stalin helyett állítólag Vorosilov hadügyi népbiztos lett az új diktátor

A vörös tisztí forradalom vezetőit a GPU emberei statírialiter agyonlőtték — Moszkvában 3000 embert vetettek fölszaga

London, november 25. Az angol sajtó most is állandóan felszinen tartja az oroszországi forrongásokról érkező híreket. A Times rigai munkatársa oroszországi utasoktól azt a hírt kapta, hogy a Sztalin-rezsim felosztatta Transzkaukázsiában Asszerbeidzsán és Georgia legfőbb szovjeteit, mert Sztalin ellenesek voltak. Moszkvában alig maradt katonai helyőrség, mert az ezredek megbízhatatlannak bizonyultak. Minden karhatalmi szolgálatot a meg-

bízható GPU emberei vettek át. Kazán környékén a baskir-hadosztályt összpontosították, mert el akarják használni a kazáni lázadó ezredek ellen.

A Morningpost szerint Moszkva erősiteni készül az angliai dumping-akcióit és a kommunista propagandát. Ezzel szemben a külföldi orosz követségek cáfolják az oroszországi összeesküvésekről elterjedt híreket. Ennek ellenére kétségtelen tény, hogy öt nap óta nincs közvetlen telefonforgalom Oroszországgal.

A Morningpost szerint a szovjet kereskedelmi népbiztos utasítást küldött az Angliában letelepített orosz kereskedelmi missziók vezetőihez, melyben arra szólítja fel a képviselőket, hogy azonnal távolítsák el állásaikból azokat a szovjetnagykövetségeket, akik nem hosszabb ideje tagjai a kommunista pártnak és adják nekik utasításba, hogy város határidőn belül vissza kell térniük Oroszországba.

A lap szerint az intézkedésre az adott okot, hogy az utóbbi hetekben az angol lapokban az orosz dumpingről olyan közlemények láttak napvilágot, melyeknek adatait csak a megbízhatatlan angliai tisztviselők szolgáltathatták.

A Daily Telegraph szerint a szovjet gabonadumping Yemén és Hedzsász felé orientálódik és az oroszok meg akarják szerezni az egyiptomi piacokat is. Szovjetmegbízottak a kairói El Mokatan c. lap szerint szorgalmasan gyűjtik az összes Egyiptomban eladható áruk mintáit és önköltségi áron alul forgalomba akarják hozni Egyiptomban a gabonán kívül a többi olcsó orosz közszükségleti cikkeket is

Berlin, november 25. A Tempo „Vörös tisztí forradalom Oroszországban“ címmel az öt napos orosz telefonzárlat okát beavatott helyről származó értesülések alapján abban keresi, hogy a vörös hadsereg tisztikara több helyőrségben összeesküvést szőtt Sztalin uralma ellen, amelyet a közel napokban akartak megdönteni.

Az összeesküvés terve a lap informátora szerint Rykow utján idő előtt Sztalin tudomására jutott, aki elrendelte a legszigorúbb megtorlást.

Rykwot az összeesküvők azért avaták be tervükbe, mert elgondolással szerint ő lett volna a sikeres puccs utáni a győztes forradalom politikai irányítója. Moszkvában 3000 embert, köztük számos polgári személyt is börtönbe vetettek, a vidéki városok tisztjei között mintegy bétszázat tartóztattak le. A GPU a mozgalom vezetőit statírialiter agyon lövette.

Egyes varsói lapok azt a hírt közlik, hogy Oroszországból származó szikratáviratokat fogtak fel a határvidéken, melyek szerint Voroszilov eddigi hadügyi népbiztos lett Oroszország új diktátora.

Párizsban a hiradást fenntartással és kételkedéssel fogadják.

Róma, november 25. Litvinow orosz külügyi népbiztos Genfből hazatérőben Milanóban találkozott és tárgyalást folytatott Grandi olasz külügyminiszterrel. A két miniszter eszmecsere folytatótt a két országot közösen érdeklő politikai és gazdasági kérdésekről, valamint az orosz-olasz viszony kedvező továbbfejlesztésének lehetőségéről.

Egy komoly szó a szemüveget viselő közönséghez!!!

Mindazok, akik születésüktől, vagy későbbi behatás folytán kénytelenek szemüveget viselni, különös gondot kell fordítsanak arra, hogy akár saját maguk választotta, akár az orvos által előírt szemüvegük pontosan fejjükre és arcukhoz találó keretet kapjanak. Amilyen lényeges, hogy kényes esetekben az üveget orvos írja elő, épp oly lényeges azoknak, akik sokat irnak, olvasnak, avagy precíz rajzokat, v. mechanikai munkát végeznek, hogy a keretet szaklátszerész válassza meg, szükség esetén formálja azt a fejalkat és az arc szerint. Ezen okok figyelembevétele indította Kolozsvár alatt jegyzett legregibb szaklátszerész céget azon — nyugaton régen bevált — rendszer bevezetésére, hogy minden darab, üzletében összeállított szemüveget a cég jegyével ellásson, a kereten előforduló deformációt vagy törést két éven át díjtalanul végezze és erről írásbeli garanciát vállaljon. — Azon biztos hiszem, hogy az intelligens közönség ezen rendszer előnyeit felismeri és értékeli, kérem szives pártfogásukat.

Kun Mátyás Fia szaklátszerész
Cluj, Calea Victoriei No. 2 — Alapítási év 1864

...da, hogy a tár...
...előtt a Fehér...
...miféle rendelet...
...iszont természe...
...Palesztina- kor...
...tesz, hogy a...
...részéről kiadan...
...korán végrehajt...
...ati Iroda egyik...
...a Gyarmatügyi...
...dezte, vajjon a...
...dott-e utasításo...
...életbeléptetésé...
...informálták...
...mennyi tényleg...
...hogy a Fehér...
...a kormány in...
...lépések elmarad...
...veintőzkedésére...
...oin, Prínzak és...
...ai zsidók vezető...
...ban maradnak...
...rgyalások a kor...
...zódnek. A kor...
...ney a tárgyalá...
...zövegezett jelen...
...feizmann állandó...
...mes de Rotschild...
...ámuellél és lord...
...adását a konfe...
...k minden döntő...
...tt igénybe fog...
...is kétség afölött...
...et nem fogják a...
...rel labián visz...
...Agoney képvisé...
...is oda irányul...
...ján a lehető leg...
...ményeket szerez...
...szóról.

Tardieu holnap válaszol Curtius német külügy-miniszter kijelentéseire

Minisztertanácson foglalkoztak a franciaországi áradások és viharok okozta károkkal

Rohamos gyorsasággal árad a Szajna

Párizs, november 25. A kormány Doumergue elnök jelenlétében minisztertanácsot tartott, amelyen Briand a külpolitikai helyzetet ismertette, a közmunkügyi miniszter a vihar és áradások okozta károkról számolt be, a költségvetési miniszter a megyei és községi adóreformjavaslatról referált és a tengerészeti miniszter bejelentette, hogy a Barcelona—Marseille légi útvonalon a tenger felett eltűnt olasz hidroplán utáni kutatások eredménytelenek maradtak. A minisztertanács elhatározta egy kereskedelmi hajózási tanács alakítását és felhatalmazást adott Laurent Eynac légügyi miniszternek törvényjavaslat készítésére, amely rendezni hivatott az állam és a légi forgalmi társaságok eddigi szerződéses viszonyát. Politikai körökben úgy hírlik, hogy Tardieu esütörtökön a szenátusban külpolitikai beszédet

mond, amely alkalommal válaszolni fog Curtius német birodalmi külügy-miniszternek a birodalmi tanácsban elhangzott kijelentéseire.

Párizs, november 25. A Szajna rohamos gyorsasággal árad. A vizállás este elérte az öt méteres magasságot. A folyó Párizs előtti szigetei eltűntek a víz alatt. A francia főváros sűrűn beépített Szajna-szigeteit is veszélyezteti a magas vizállás. Tegnap a tűzoltóknak már sok munkájuk akadt a külvárosok pincéibe beszivárgott talaj és árvíz kiszivattyuzásával. A hatóságok nagyarányú intézkedéseket tettek a veszedelem elhárítására. A lakosokat hivatalos közleményekben oktatták ki, hogy az áradás Párizsra akkor kezd veszedelmessé válni, ha a folyó szintje eléri a hat és félméteres magasságot.

Greta Garbo fodrászinasként kezdte pályafutását és először komikának szerződött egy filmvállalathoz

Érdekes intimításokat tartalmaz a világhírű sztárról Fred Overland könyve

Stockholm, november 25. Greta Garbóról rengeteg életrajz jelent már meg, amelyek mind újabb és újabb részleteket meséltek el a híres színésznőről, akinek kezét legutóbb királyi herceg kérte meg. A vissza-visszatérő híres sztárról nemrég Fred Overland írt életrajzot, amely érdekes intimításokat tartalmaz. Huszonnégy éves és már mindenki tudja az egész világon, hogy ki az a Greta Garbo, pedig hat évvel ezelőtt még teljesen ismeretlen volt. Stockholmban élt, mint ahogy sok más ezer leány, aki a pult mögött irodában, vagy műhelyben dolgozik a mindennapi kenyérért.

Greta Gustavson, így hívják Greta Garbót családi nevén. Tíz évvel ezelőtt még „fodrászinás” volt. Aránylag elég sokat keresett így is, mert nagyon szép kislány volt és a fodrász, akinél dolgozott, az ő szépsége által lett népszerű. Az volt a baja, hogy ha idegenek megszólították, vagy megjegyzéseket tettek rá, akkor gyönyörű szemébe a félelem költözött, ujjai idegesen remegtek, hangja rekedten szólt. Az ilyesmiért pedig haragszik a főnök! Ez az idegenektől való visszahuzódás volt az oka az egész hollywoodi rejtelmességének. Greta Garbo visszavonultan él, alig van néhány jó barátja, azok közül is a legtöbb svéd, mint ő maga is. Csodálatos, hogy született amerikai nem találni kis baráti körében, mit Hollywoodban nagyon rossz néven vettek. Jacques Feyder, a filmrendező, belga, Jean Hersholt és felesége dánok. Barátai közé számítottak Jannings Emil és felesége, Gussy asszony, amikor még Hollywoodban voltak. Gyakran fordul meg házában Lubitsch Ernő és John Loder, az angol is.

Hosszu ideig John Gilbert volt az, akinek szabad bejárata volt hozzá, de ennek a barátságának is vége szakadt, mert Gilbert később megnősült és attól kezdve többé nem lehetett látni Greta Garbónál. Greta Garbo fiatal-kora nem egészen ideális. Már korán megtudta, mi a keserűség és fájdalom. Nem volt vidám az élete. Tizennégy éves volt, amikor meghalt az apja. Nagyon szerette. Édesapja halála okozta azt, hogy zárkózott gyermek lett. Akkor még iskolába járt. Tanító-

nő akart lenni. Különösen azért volt súlyos csapás rá nézve apja halála, mert tanulmányait be kellett szüntetnie. Özvegy anyjának és a három gyermekének munkába kellett állniuk. A gyermekek között Greta Garbo volt a legfiatalabb. Stockholm déli részében laktak egy vigasztalan nagy bérkaszárnnyában. Fivérét, Svént és nővérét, Alvát az édesanyja bizony kenyeret keresni küldte nyomban az apa halála után, míg Gretát fiatal korára való tekintettel eleinte meg akarták kímélni ettől. Greta azonban kiskora óta igen önállóan élt és hallani sem akart arról, hogy tetlenül üljön, amíg testvérei állást vállalnak. Gretának soha sem volt barátja kislány korában. Mindig egyedül játszott és álmodozott. Amikor a fodrászületbe került, állandóan olvassatta a színházi lapokat és most már minden kívánsága az volt, hogy színésznő legyen. Fiatal-sága ellenére igen komoly és érett volt és anyja is többször kikérte tanácsát.

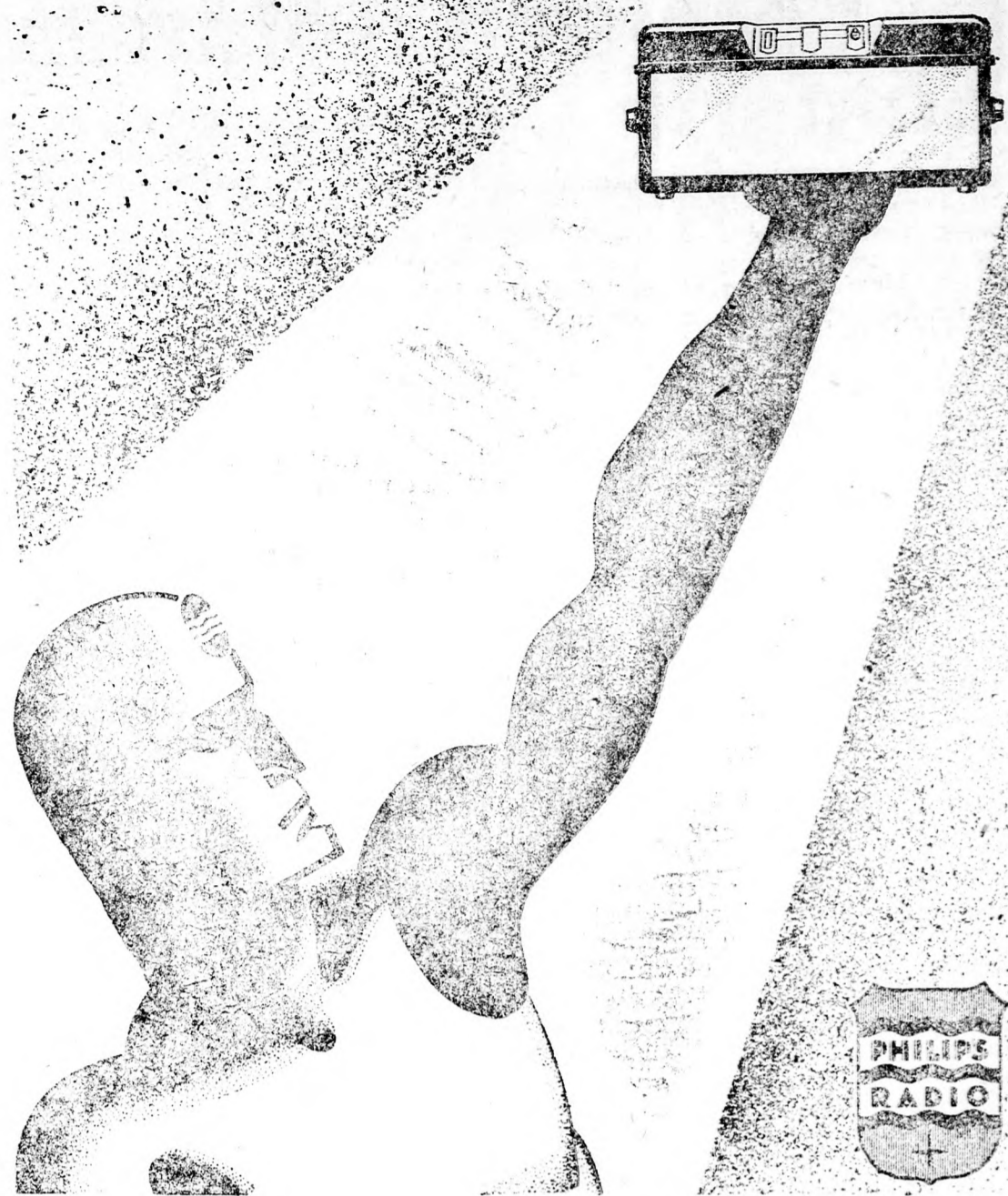
A film számára — egy önkéntes jelentkezés alkalmával — Maurice Stiller rendező fedezte fel, aki első nagy szerelme is lett Greta Garbónak. Szerelmük három évig tartott és a második csapás akkor szakadt a már híres filmsztárra, amikor Stiller Svédországba visszatérve meghalt. Ebben az időben Greta Garbo már Hollywoodban volt és majdnem egy évig hallani

Már most
szerezze be szükségletél
téli-sport cikkekben
Si,
ródlit,
korcsolyát

Nagy választék!
Olcsó árak!

Schuster Emilnél Cluj

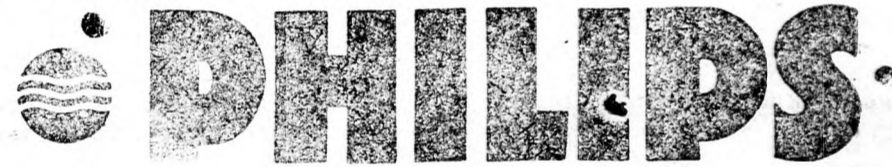

ITT VAN Ő!

A világhírű 2511 típus számú PHILIPS vevőkészülék, mely az összes versenyeken, ahol részt vett, az első díjat nyerte.

Kérje bemutatását az ország bármely városában a szakmába vágó üzletekben.

Védje készülékét a PHILIPS 4382 számú nemesgáz villámhárítóval.

sem akart arról, hogy filmezzon. Teljesen visszavonult és csak a szerelme elvesztése fölötti fájdalomnak élt.

Érdekes különben, hogy eleinte nem nagyon bíztak Gretában és több filmen mint komikát szerepeltették. Ez úgy történt, hogy egy áruház reklámfilmlet akart készíttetni, a jelentkezők között volt Greta is, akit azonban nem

találtak alkalmasnak. Másnap mint mannequin lovagló ruhában vonult fel a cégnél rendezett divatbemutatón. A ruha egy cseppet sem állt jól neki és olyan mulatságosnak találták groteskségét, hogy a főnök kijelentette, feltétlenül szerepeltessék a filmen, mint — komikát. A film kitűnően sikerült és Greta Garbo előtt megnyílt a film paradicsoma.

A tábla is felmentette az erőszak vádjától az 57 éves kereskedőt

A 14 éves kiszolgálóleány erkölcstelen merénylet címén eljárást indított főnökének édesapja ellen

Cluj—Kolozsvár, november 25. (Az Új Kelet tudósítójától). A kolozsvári tábla előtt ma egy évek óta folyó per fellebbezési tárgyalása zajlott le. Annakidején feljelentés érkezett a kolozsvári rendőrségre S. Dániel kolozsvári 53 éves kereskedő ellen, akit a feljelentés azzal vádolt meg, hogy fia kolozsvári üzletében erőszakot követett el az üzlet 14 éves kiszolgálóleánya, S.

Jolán ellen. A feljelentés még 1926-ban történt, de az azonnal bevezetett vizsgálat ellenére a törvényszéken csak két év múlva került tárgyalás alá az ügy.

Időközben a történeteket egy gyermek komplikálta, aki a fiatal nő állítása szerint S. Dánieltől származott. A törvényszék azonban a bizonyítási eljárás többszörös kiegészítése után nem látta beigazoltnak, hogy erőszak forgott fenn és felmentette a vád és annak következményei alól a kereskedőt. A lány akkor fellebbezett és ugyanakkor polgári uton gyermek-eltartási pert indított a kereskedő ellen. S. Dániel ma már 57 éves, míg a lány még nem töltötte be a 18-at. Érdekes látványt nyújtott a mai táblai tárgyaláson, amint az előrehaladott kereskedő és a még mindig kiskoru nő állottak egymással szemben. A tábla visszautasította a főmagánvádló ügyvédjének azt a kérését, hogy a bizonyítási eljárást kiegészítsék, azzal, hogy a történetek óta már négy év telt el és a bizonyítás ma már nem lehetséges. A tábla jóváhagyva a törvényszék ítéletét, felmentette a kereskedőt a vád alól.

A lány a semmitől kezdve fellebbezett az ítélet ellen.

HIP

Uj Kelet az e
bánsági szid
Főszerkesztő: I
relelős szerkeszt
Bukarest
Hátszegi Ernő
Cikkeink utányon
megjelölésével

Csehszlovákia
rice Rostand darab
tik: Csehszlovákia
betiltották Maurice
ves francia írónak
lelkiismerete hajít
tand most Masaryk
höz levelet intézett
arra, hogy vétesse
tározatot és hasson
a csehszlovák szinj

Tíz év alatt t
Ruhr-vidéken szere
Berlinből jelentik:
szövetség most tar
ben. A gyűlésen sta
amelynek adatai sz
jezése óta a Ruhr-
tízezer bányász let
lenség áldozata, hé
nak a száma, akik
lést szenvedtek.

Legett Olas
malma. Rómából je
szági Spezia városi
rek malma, amely
legnagyobb malma
bona- és lisztkészlet
semmisültek. A kár
lő lirára becsülük.

Megjött a Regg
tetben gyűjti össze
progresszív erdélyi
nevi munkása eddi
ga legjavát. A kötet
ban néhány hét mu
minden bizonytal
esonyi könyvpiaena
szülő kötetére felh
gyelmét. Előfizetési
lej és előfizethető,
egyszerű levelezőlap
Kibédi Sándor, Cluj
galá (Majális ucca)

Kivégték az i
láraiteltjeit. Párizs
mergue köztársaság
az indoknai halálra
mi kérvényét. A B
Saigontól nyugatra,
gati részében. Phu
tották.

Külföldre akart
désell gyanúsított
ból jelentik: A Zar
Alekszijejev hadnagy
gár kémkedési ügy
gel gyanúsítottak, a
akart szökni. Belüg
selének, majd rend
tatkozott be a szofia
de utlevélkérvényét
szijejev gyanusan vise
hivatal főnöke jelen
rendőrségnek, amel
letartóztatta s ekkor
illető Alekszijejev had
a katonai hatóságna
si ügyben a nyomoz

Benzin-dumpin
ország a gabona du
olcsó benzinrel is el
világpiacot. Az orosz
a Russian Oil Produ
állásától Terakopov
ni vezérigazgatóját
penzügyigazgatót, a
petróleumkereskedel
A Daily Express érte
főtisztviselő a vissza
nem akar eleget ten
szert az igazgatók
történi meri a szovj
nagyon is erős függ
az üzletkötések sorá
leuncégekkel szembe
egyébektől Szovjet
nagyarányu tervével
ben, amelynek az a
ban nagy benzin-d
nek életbe. Allitólág
ROP angol-orosz ke
got alapít kétszázmi
és az a célja, hogy
benzinrel és petróle
Más hírek szerint Or
vát és szarított szől
vetni.

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bányászati szakszervezetek napilapja
Főszerkesztő: Dr. Marion Ernő
Felelős szerkesztő: Jámber Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
Munkáltsági utánpótlás csak a forrás megjelölésével engedjük meg

Csehszlovákiában betiltották Maurice Rostand darabját. Prágából jelentik: Csehszlovákiában, mint ismeretes, betiltották Maurice Rostandnak, a neves francia írónak „Az ember, akit a lelkiismerete hajtat” című darabját. Rostand most Masaryk köztársasági elnök közlével letiltott és az államfőt kéri arra, hogy vétesse revízió alá ezt a határozatot és hasson oda, hogy színművét a csehszlovák színpadokon játszassák.

Tíz év alatt tízezer bányász lett a Ruhr-vidéken szerezetlenség áldozata. Berlinből jelentik: A német bányász-szövetség most tartja gyűlését Berlinben. A gyűlésen statisztikát ismertettek, amelynek adatai szerint a háború befejezése óta a Ruhr-vidéken munkaközben tízezer bányász halt meg szerezetlenség áldozata. Hétszáz ezer pedig azoknak a száma, akik a bányákban sebesülést szenvedtek.

Leégett Olaszország legnagyobb malma. Rómából jelentik: Az olaszországi Spezia városban a Derchi-testvérek malma, amely egyike Olaszország legnagyobb malmainak, leégett. A gubona- és lisztkészletek is teljesen megsemmisültek. A kárt több, mint kétfélszáz millió lirára becsülik.

Megjött a Reggel címen hat éves kötetben gyűjtött össze Kibédi Sándor, a progresszív erdélyi írás egyik legjobbnévű munkása eddigi költői munkásságának legjavát. A kötet elsőrendű kiállításban néhány hét múlva jelenik meg és minden bizonnyal esemény lesz a karaszonyi könyvpiacnak. A fiatal költő kétszáz kötetére felhívjuk olvasóink figyelmét. Előfizetési ára mindössze 60 lej és előfizethető, illetve előjegyezhető egyszerű levelezőlapon is, a költő címen: Kibédi Sándor, Cluj-Kolozsvár, Str. Reala (Majális utca) 19. szám.

Kivegyezték az indokina lázadás halálraítélteit. Párizsból jelentik: Doumergue köztársasági elnök elutasította az indokina halálraítélteit lázadókat kegyelmezni kívényét. A halálos ítéletet ma Saigontól nyugatra, Indokina délnyugati részében, Phuquoanban végrehajtották.

Külföldre akart szökni egy kémkedéssel gyanúsított bolgár tiszt. Szófia-ból jelentik: A Zaria jelentése szerint Alekszijej hadnagy, akit az ismert bolgár kémkedési ügyben való részességgel gyanúsítottak, a napokban külföldre akart szökni. Belügyminiszteri tisztviselőnek, majd rendőrkapitányának mutatkozott be a szófia utlevélhivatalban, de utlevélkérvényét elutasították. Alekszijej gyanusán viselkedett. Az utlevélhivatal főnöke jelenléte tett az esetről a rendőrségnek, amely a gyanus embert letartóztatta s ekkor kiderült, hogy az illető Alekszijej hadnagy, akit átadtak a katonai hatóságnak, mely a kémkedési ügyben a nyomozást vezeti.

Benzin-dumpingre is készül az orosz szovjet. Londonból jelentik: Oroszország a gabona dumpingje után most olcsó benzinnel is el akarja árasztani a világpiacon. Az orosz petróleumtársaság a Russian Oil Products Ltd felmentette állásától Terakopovet, a vállalat londoni vezérigazgatóját és dr. Rabinovics pénzügyigazgatót, akik az anghai orosz petróleumkereskedelmet irányították. A Daily Express értesülése szerint a két főtisztviselő a visszahívási parancsnak nem akar eleget tenni. Ugyanez a forrás szerint az igazgatók visszahívása azért történt, mert a szovjet felfogása szerint nagyon is erős függő helyzetbe kerültek az üzletkötések során az angol petróleumcégekkel szemben. A visszahívás egyébként Szovjetország újabb nagyarányú terveihez van összefüggésben, amelynek az a célja, hogy Angliában nagy benzin-dumpingot léptessenek életbe. Állítólag az a terv, hogy a ROP angol-orosz kereskedelmi társaságot alapít kétszázmillió márká tökével és az a célja, hogy Angliát olcsó orosz benzinnel és petróleummal áraszsa el. Más hírek szerint Oroszország olcsó szilvát és szárított szilvát is piacra akar venni.

Csak ezen a héten lehet még jelentkezni az Otthonlistába való felvételre

Ennek a hétnek a végén lejár a kitűzött határidő, amely alatt mindazok, akik eddig nem szerepeltek az Otthonlistában, pótlólag felvétetheik azokba magukat. Az Otthonlisták közösi illetőségi névjegyzékek. Azokat, akik az Otthonlistákban fel vannak véve, hivatalból át kell írni a közsegtagnaisi, képviselőházi és szenátusi választók névjegyzékébe. A jelentkezésre vonatkozó részletes utbaigazításokat a Zsidó Nemzeti Szövetség helyfiosportjának jogvédő irodája nyújt.

A lengyel kormány a szenátorválasztásokon is megszerezte a többséget. Londonból jelentik: A lengyel kormány a szenátusi választásokon is abszolút többséget szerzett magának. A Chicago Tribune varsói távirata szerint a breszt-litovszki katonai fegyházban őrzött ellenzéki pártokhoz tartozó volt törvényhozókat polgári fogházakba kísérték át s egy részüket Varsóba vitték. A lengyel fővárosban valószínűnek tartják, hogy a volt szjezimtagokat óvadék ellenében most már szabadlábra fogják helyezni.

A hamis mértékek ügye a tábla előtt. Nemrégben a súly- és mértékvizsgáló hivatal egyik revizora vizsgálatot eszközölt Lázár Farkas kolozsvári kereskedőnél, ahol konstatació, hogy a súlymértékek nem pontosak. A kereskedő ellen eljárás indult meg, melynek során a törvényszék az amnesztia törvény alkalmazásával felmentette Farkast a vád alól. A mértékvizsgáló hivatal képviselője fellebbezéssel élt az ítélet ellen, amely ma került a tábla elé. A tábla igazoltnak látta az amnesztia alkalmazását és jóváhagyta az ítéletet. A tábla döntésében mindkét fél megnyugodott.

Eljegyzés. Zalel Arankát (Rodna) eljegyezte Goldstein Lázár (Gherla).

Gyujtogatni akart egy hajó potyautasa. Rio de Janeiróból jelentik: A rio de janeiroi rendőrség letartóztatta egy német származású Hans Appel nevű potyautast, aki a Hapag társaság „Bayern” nevű gőzösére belopózott és ingyen jött Németországból Brazíliába. Appel, mielőtt a hajót elhagyta volna, még nem tudni mi okból, fel akarta gyújtani a szénraktárt, azonban tettenérték és a hajó legénysége véresre verte, majd átadták a rendőrségnek.

Ha hashajtóra van szüksége, vegyen be este 2 szem piény Artin dra-géet, reggelre enyhe, biztos széke lesz.

Polgári koncentrációs kormány összehozásán fáradoznak Ausztriában. Bécsből jelentik: A parlament polgári pártjai körében megkísérik a nem-szocialista pártok összefogásán alapuló kormány összehozását. Seppel neve a válság megoldásánál most újra előtérbe került. Még mindig kérdéses, hogy a Vaugoin-kormány bemutatkozik-e a december másodikai nemzetgyűlés előtt, vagy pedig előbb már elhagyja helyét.

Határcidens a perza-iraki határon. Párizsból jelentik: A Paris Soir jelelti Bagdadból, hogy Baszrától keletre az iraki határon határcidens történt. A perza határorség felőrségyvertűz-zel árasztotta el határvédéki Mahamumarah falut. Perza részről azt hangoztatják, hogy a határorség csempészekre lövöldözött s öt csempész a golyók halálosan el is találtak.

Öngyilkos lett Srobar cseh miniszter leánya. Prágából jelentik: Srobar miniszter leánya tegnap Pozsonyban a harmadik emeletéről az uccára vetette magát és nyomban meghalt.

Nagy pompával temetik el a lyoni földesúzsamlás repdőr és tüzoltó áldozatait. Párizsból jelentik: Lyonban ma temetik nagy gyászpompával azokat a tüzoltókat és repdőröket, akik a földesúzsamlás mentési munkálatainál életüket veszítették. A francia kormányt a temetésén a belügyi államtitkár képviseli.

Leszállítják a szállodai árakat az olasz hoteltulajdonosok. Rómából jelentik: Az olasz szállótulajdonosok és idegenforgalmi vállalatok szövetségének vezetője elhatározta, hogy december elsejétől kezdve 10 százalékkal leszállítja a szobák és az ellátás árát.

December elsején megindul a román-magyar postai megbízási forgalom. Budapestről jelentik: A román-magyar kölcsönös postai megbízási forgalom december elsején megindul. A maximális összegek egy-egy megbízásnál 280 pengő illetve tízezer lej.

Az írásbeli jelentkezéshez szükséges kérvény-nyomatvány a városházán, Ivan osztályfőnöknél (30. számú szoba) szerezhető be. Jól teszi mindenki, aki a múlt évben jelentkezett felvételre, ha a város házán elelnőri, hogy nem hagyták-e ki utólag az Otthonlistából. Azoknak, akik már benne vannak a listában és az idén, a közösi választáskor megkapták a szavazó-igazolványukat, nem kell ismét jelentkezniük.

Enyhe időjárás várható. Budapest-ről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint jobbára felhős, enyhébb és esőre hajlamos időjárás várható. A hőmérséklet Budapesten ma délen 5 fok Celsiusus.

Nem kapnak választói jogot a japán nők. Londonból jelentik: Tokiói jelentés szerint a választói reform kidolgozására kiküldött bizottság úgy döntött, hogy a nőknek nem adja meg a választói jogot.

Maryse Hilz francia pilótánő megérkezett Karachiba. Párizsból jelentik: Maryse Hilz francia pilótánő az indiai Karachiba érkezett. A repülés a lebourgeti repülőtérrel tíz napig tartott. A pilótánő tíz szakaszban tette meg az utat.

Egy újabb francia bank szüntette be fizetéseit. Párizsból jelentik: Condéban a Dumont & Co. jöhírű bankkeg, amelynek különösen Caen városban voltak ügyfelei, szüntette fizetéseit.

A „Temps” az újra felélénkült Anschluss-mozgalom ellen. Párizsból jelentik: A „Temps” állást foglal az újra felélénkült Anschluss-mozgalom ellen, amely Lengyelország és a kisantant érdekeit sértendő.

EISIKOVITS MIKSA LETT A KOLOZSVÁRI ZSIDÓ MENZA ELNÖKE. Vasárnap délután tartotta meg a kolozsvári zsidó Menza rendkívüli tisztújító közgyűlést. Weiss Oszkár, a lelépő tisztikar elnöke, megnyitójában üdvözölte a megjelenteket, majd alapos beszámolóban ismertette a Menza elmúlt évi munkáját, amelynek eredményeképpen a takarékoság elvét szemelőtt tartva, sikerült a zsidó diákoknak jobb életlehetőségeket teremteni. Köszönettel emlékezik meg a Diáksegélyző nemes munkájáról. A Diáksegélyző nevében dr. Spitzer József, dr. Elek Miklós és Nagy Samu gyógyszerész, s Barisszia nevében Kasztnér Rezső, az Ezra nevében pedig Leichtmann Andor üdvözölték a közgyűlést, majd a lelkiismeretes és pontos adminisztrációról tanuskodó referátumok elhangzása után megejtették a választásokat. Elnöknek egyhangúan Eisekovits Miksa jogszigorlati választották meg, alelnök Carol Rosenthal, főtitkár Lázár István, pénztárnok Fischer Árpád, ellenőr Klepner Ferdinánd, gazda Atlasz Baba, háznagy Rottmann József és könyvtáros Tessler Márton lettek. Az újonnan megválasztott elnök lendületes zárószavaiban harmóniára és fegyvelmezett munkára hívta fel a Menza tagjait.

Nyílttér*)

Több labban, de más körökben is oly hírek közöltettek, miszerint vállalatunk Lugojon, vagy Románia más városában gyárat óhajtana létesíteni. Ezen híresztelések minden alapot nélkülöznek és ezért azt megcáfoljuk.

Goldberger Sam F. & Fiai r. t. Budapest.

*) E rovatban közöltékért felelősséget nem vállal a Szerk.

Felhívás

Kopolovics Áron járai lakos szesz-nagyvaktár üzletébe ügyfelem, Zálinger Márton cluji lakos társként belépni óhajt, miért is felhívom Kopolovics Áron járai lakos összes hitelezőit, hogy követeléseiket 8 nap alatt írásban hozzam jelentsék be, mert ezen idő eltelté után az újonnan létesítendő közkereseti cég be nem jelentett követeléseket figyelembe venni nem fogja.

Cluj, 1930. november 26.
 Dr. Klein Miksa ügyvéd,
 Cluj, C. Regele Ferdinand 30.

NAPRÓL-NAPRA

Newyorki jelentés szerint a Sing-Sing fegyház igazgatója előadást tartott, amelyben megállapítást kívánta, hogy egyedül Newyorkban több mint tízezer bandita él gazdag emberek iparszerűleg folytatott megszarolásából. A többi nagy városokban szerinte nem sokkal rózsásabb a helyzet.

Az amerikai kormány az angol példát követve utasította külföldi diplomáciai képviselőit, közöljék a kormányokkal, ahol akkreditálva vannak, hogy az amerikai kormány is mellőzendőnek tartja az ismeretlen katona sírjának államférfiak hivatalos látogatásai alkalmával tervbe vett megkoszoruzását.

Az angol légitforgalmi társaság megkezdte az indiai delegátusok hazaszállításának előkészületeit. A delegátusok, mint ismeretes, január első napjaiban vonaton és hajón teszik meg az utat Kairóig, ahol a légitforgalmi társaság gépein folytatják az utat Karachiba.

Boesswenger Charlie ismert buvár a sidneyi kikötő vizében husz láb mély ségben élet-halálharcot folytatott egy óriáspolippal. A buvárnak sikerült végre utolsó erőmegfeszítésével a jelző kötelel megrántania s ekkor felhúzták a polippal együtt. Az állat, mely nemek eddig nem látott óriási példány, a British Muzeumba fog kerülni.

Az amerikai Aeroonban 350 ezer dollár költséggel tudományos kutató intézetet létesítettek a levegőnél könnyebb anyagok repülési technikájának tanulmányozására. Az intézet vezetője az Amerikában élő Kármán Tivadar dr. lesz, aki mellett három amerikai és két német tudós fog dolgozni.

4 csodacsomag

1. Gyermekeknek

1 kis festődoboz, Günther Wagner-féle méregmentes festékekkel, 6 szín, 1 eszet, 1 karton játékkártya, mesejátékkal, 1 kifestőkönyv, 1 varázskönyv, 1 sétatálcák mint zsebirón, 1 ideáradir, 2 drb finom zöldfedelű füzet, 1 prima gumiszivacs, 1 prima Faber tollszár alumíniumhegyvel, 1 2-ös számú Staedtler írón, 1 hófehér csiszolt üveg festőtálka. Összesen 13 drb. 111 lej.

2. Mindenkinck

1 I-a töltőtől valódi 14 kar. aranyhegyvel, 1 mappa levélpapír (10 papír, 10 boríték) 1 pepita notesz, 1 I-a fémcsavar írón 6 rezerva betéttel, 1 I-a kék vörös copir írón Faber-Kosmos, 1 jó galalith írónvédő, 1 szines galalith I-a írónhegyző, 1 puha Speck törölógumi. Összesen 9 drb. 222 lej.

3. Leányoknak, asszonyoknak

1 mappa elegáns bélelt levélpapír (10 papír, 10 boríték) 1 rud szines hölgypecsétviasz, 1 galalith írőkészlet csinos etűben, 1 tollszár hegyvel, 1 zsebirón, 1 papírvágógés, 1 könyvjelző, 3 írónbetét rézhüvelyben, 1 kerek japán kézimunkadoboz, 1 kis valódi japán virágváza 1 csinos asztali üveg tintatartó, 1 üveg pelikántinta, 1 szép csiszolt üveg tálka, 1 háztartási beírókönyv, 1 csomag 25 drb külföldi szines zsurszalvéta, 1 pepita notesz. Összesen 12 drb. 333 lej.

4. Férfiaknak

1 drb 14 garátos arany töltőtől aranyhegyvel, 1 üveg Pelikán töltőtől tinta, 1 gumi bélyegnedvesítő gumiszivacs, 2 drb 60 lapos pepita füzet, 1 kék-vörös Faber-Kosmos írón, 1 galalith írónvédő szines, 1 galalith írónhegyző, 1 csiszolt üveg hamutál, 1 börtanzatu notesz cserélhető betéttel, 1 tartalékkal, 1 galalith zsebirón bridge kockákkal, 1 fémvonalzó, 1 nagy Speck törölógumi, 1 tubus pelikanol, 1 mappa elegáns bélelt levélpapír, (10 boríték, 10 papír). Összesen 16 drb. 444 lej.

LEPAGE-nál, Cluj-Kolozsvár
 Vidékre utánvétell, vagy előrefizetve frankó.

KÖZGAZDASÁG

A kolozsvári Sfatul a „patenta fixa“ azonnali életbeléptetését fogja követelni a bukaresti kongresszuson

Ma az év vége előtt nem volna az új törvény megszavazható, úgy egyszakaszos törvénnyel oszlássak már is fel az adókievítő bizottságokat

A kolozsvári Kereskedő Tanács vasárnap d. e. nagygyűlést tartott, amelyen a november 30-ára Bukarestbe összehívott országos Sfatul-kongresszusra kitézött kérdéseket tárgyalta meg. Tuffli Richárd alpolgármester, kerületi elnök megnyitó beszédében hosszabban vázolta a Sfatul küldemleit a háború után a kereskedelem felszabadítása, helyzetének javítása érdekében. Hogy ez csak részben sikerült, annak tulajdonítja, hogy a kereskedők nem érezték át eléggé az egyesülésben rejlő erőt s míg körülöttük minden más társadalmi osztály az összetartás folytán mind többet tudott magának biztosítani és ezt legtöbbször a kereskedő osztály kárára. A kereskedő kívülről segítséget nem várhat, tehát csak az összetartás, szoros együttműködés mentheti meg.

Ezután a bukaresti kongresszus anyagát ismerteti, amely a mai sorvasztó és mindenféle zaklatást lehetővé tevő adótörvény gyökeres módosítását és egy reális, nyugodt termelő munkát biztosító adózási rendszer alkotását követeli, amely megszabadítja a kereskedőt, iparost a bizottságjárás kínjaitól, idővesztéseitől és idegeket és egyebet emésztő zaklatásaitól, de ugyanakkor az államháztartásnak is megtakarít súlyos milliókat, amelyeket a bizottságok felemésztenek. A javasolt új adórendszer a „patenta fixa“ kategóriákba osztott adózási rendszer, több évre egyszerre való megállapítása mellett lehetőséget nyújt, különösen a kisebb adózókra, igazságosabb és reálisabb adózást.

Ismerteti az olteniai kerület javaslatát azon esetre, ha az új rendszer az év vége előtt életbeléptethető nem lenne és amely javaslat egy cikkelyes törvényben az adókievítő bizottságok megszüntetését kívánja az 1931. évre és helyett az 1928-1930. évek jogerős adóköteles jövedelmeik átlaga 80 százalékaiban kívánja a három évnél régebbi egyéni cégek, egyszerű közkereseti és betéti társaságok adóját megállapítani és ezt hivatalból szabni ki.

Körösi Akos az érdekelt szakmák meghallgatása nélkül hozott törvények okozta rengeteg kárra mutat rá, mint a szesz törvényre is, amely mellett, hogy a kereskedők tízezreit teszi tönk-

re, az államnak is milliárdos károkat okoz. Ehhez hozzájárul az erőszakos adóbehajtás, amelyek együttvéve rengeteg tőke elpusztulását és a munkanélküliség szaporodását idézik elő.

Sipos Jenő sajnálattal állapítja meg, hogy a kereskedők nagygyűlésein mindig ugyanazokat az areákat látja, holott egyformán mindenki szenved a súlyos terhektől. Szükségesnek tartja, hogy a halálos álomba merült kártársakat a sajtó és egyéb propagandautakon rázzák fel a felszabadító munkában való részvételre szorítani. Csak abszolút szolidáris, vállvetett munka alapján remélhetjük sorsunk jobbfordulását a mai sivat, vigasztalan helyzetből. Örömmel üdvözlő az olteniai kerületet, amely a legaktívabb kerülete a Sfatulnak, valamint az ideáért, amely az átmeneti év adóztatásának eszközésére oly helyes ideát adott.

Gombos Benő kívánja, hogy az új adótörvény egy fixösszegű, minden komplementár és egyéb szállagoktól mentes adót állapítson meg, a kategóriába osztásnál a kereskedő-képviselő szava legyen a döntő. Követeli a késedelmi kamatrendekülést és legfeljebb egy félévvel régebbi hátralék után való felszámítást, ugyanazt a behajtásnál is, kényszereszköz szintén csak régebbi hátraléknál. Az átmeneti év adóztatásánál a három utolsó év átlagának 60 százaléka kéri megállapítani, mert ez inkább közelíti meg a szomorú valóságot.

Somogyi Miksa kéri kereskedő kártársakat, hogy a kongresszus óriási jelentőségére való tekintettel a kerület minél nagyobb számban való képviselőiről gondoskodjanak.

Többek hozzászólása után a gyűlés egyhangulag elfogadja a patenta fixa adórendszer tervét, követeli annak azonnali megszavazását és amennyiben az 1931-ben még életbeléptethető nem volna, az olteniai határozatot elfogadását. Egyhangulag követeli a késedelmi kamatok eltörlését, mert az állam sem fizet ilyet, amikor évek múlva fizeti szállítóit.

Végül kimondta a nagygyűlés, hogy csütörtökön, nov. 27-én este fél 9 órakor újabb összejövetelt tart a kongresszusi delegátusok megválasztása végett.

Meghívó. A cluj-i Kereskedelmi és Iparkamara Igazgató Tanácsa folyó évi november havi teljes ülését november hó 29-én (szombat) este 8 órakor fogja megtartani a Kamara közgyűlési termében (Calea Victoriei 51. sz., II. emelet) a következő napirenddel: 1. Az ülés megnyitása. 2. Az ügyvezető igazgatóság jelentése. 3. Ügyforgalmi jelentés. 4. Póthitel nyitás 1930. évre. 5. 1931. évi költségvetés megállapítása. 6. Felügyelő bizottság 1930 október 28-i jegyzőkönyve. 7. Bérház építési ügye. 8. Esetleges indítványok, melyeket kérünk a Kamara titkári hivatalához írásban benyújtani. A kereskedelmi és iparkamarák törvénymódosításáról szóló törvény és végrehajtási utasítás 12. szak. értelmében az igazgató tanács csak az öt alkotó tagok abszolút többségével tanácskozhatnak, a 15. szak. 1. bekezdése szerint pedig azok a tanácsstagok, akik 3 havi ülésen egyfolytában nem vesznek részt, szabályszerű szabadság nélkül, lemondottaknak tekintetnek és a tanács helyüket üresnek nyilvánítja. Ha a tagok a fent összehívott gyű-

lésen nem jelennek meg a szükséges számban, az igazgató tanács 1930 december 5-én (vasárnap) délelőtt 10 órakor ugyanazon helyen és ugyanazzal a napirenddel új ülést fog tartani, még az esetben is, ha a tagok csak egynegyedrése jelenik meg. Elnökök: Ing. Ioan F. Negrutiu s. k. Főtitkár: Nicolae Căciulă s. k.

Kis szilárdulás a gabonapiaccon. Bukarestből jelentik: Az elmúlt héten az amerikai börzéken szilárdulás mutatkozott arra a hírre, hogy a gabonastabilizáló társulat ismét vásárlásokat akar eszközölni a határidő-piacokon. Ez a tendencia kedvezően befolyásolta a tengeri-üzletet is. A kontinentális tőzsdéken a tendencia szintén szilárdnak mutatkozott. Németországban a rozsárak javultak, míg a buza változatlan maradt. A román tengeri iránt különösen az északi országokban mutatkozott érdeklődés. Az enyhe időjárás a téli termést elég kedvezően befolyásolja, de attól kell tartani, hogy az élelősdiek károkat okoznak a vetésben.

A nemzetközi cukorkonferencia előkészületei. Berlinből jelentik: E hónap 23-án megkezdődtek a német, cseh-szlovák és lengyel cukoripari képviselők tárgyalásai. A fentebbi meghesztelések arra szolgálnak, hogy a brüsszeli konferencián egységesen lépjenek fel Kuba és Jáva nyerseukor-országokkal szemben. E két országnak az a javaslata, hogy a szükséges felüli cukorkészleteket minden cukortermelő ország tartsa vissza mindaddig, amíg az árak legalább is a termelési költségeket fedezik.

Exportihelt garancia Bécs városa. Bécsből jelentik: Bécs városa az export elősegítése érdekében ötmillió sillinges garancia-alapot létesített. A biztosítás objektumai olyan külföldi szállítmányok, amelyeket kizárólag bécsi gyári és kereskedelmi cégek szállítanak. A mindenkor biztosított számlák 50 millió sillinggel vannak korlátozva. Az új intézmény 1931-ben kezdi meg működését.

Színház-Mozi

Adonjon Opera műsora

Szerda, november 26: Hoffmann meséi. Péntek, november 28: Hoffmann meséi. Vasárnap, november 30: Mignon.

A MAGYAR SZÍNHÁZ IRODÁJÁNAK KOZLÉMENYEI

Megindultak a pótbérletkötések. Alig jelent meg a Magyar Színház első felhívása a pótbérletek jegyzésére vonatkozólag, máris tömegesen keresik fel az új bérlet a színház titkári irodáját. Akik a szezon elején még tartózkodtak a bérletkötéstől, azok most mindnyájan megállapították, hogy a színház érdemes a bizalomra. A társulat összeállítását, az eddigi előadások színvonala és a következő hónapok munkarendje egyaránt igazolja, hogy a színház hallatlan anyagi áldozatokkal is meg akarja teremteni a világvárosi színvonalon álló kolozsvári színjátszást. Ezt a nagy előfizetést honorálja az, aki bérletet vált s ezzel hozzájárul a színház munkájához. Bérlet november 30-ig mindennap lehet.

A szerelem mint orvos. Az utolsó főpróbák folynak már a Szerelem mint orvos című énekes, táncos bohózatból. Ez lesz Horváth Árpád rendezői vendég-szereplésének csúcspontja. Olyan előadás lesz a csütörtöki, amilyent alig látunk még Kolozsváron. A darab kiállítására egész kis vagyont áldozott az igazgatóság. A legkitünőbb magyar kosztümfestő eredeti terveit szerint 30 ragyogó kosztüm készült a színház műhelyében, ahol a színház szabóinak a varrónők egész légijója segítkezik a színesebb-nél színesebb kosztümök elkészítésén. A díszletekről elég annyit mondani, hogy Bánffy Miklós gróf vállalkozott a tervezés munkájára. Molière páratlan humorához Lully és Rameau egyenértékű muzsikája szolgáltatja a kísérő zenét. Az együttes Kondor István, Betegh Béla, Miklóssy Margittal, Fekete Mihállyal, Tóth Elekkel, Leóvegyvel, Selmecezyvel, Réthelyivel, Fülöp Sándorral stb., stb. mindent elkövet, hogy a Szerelem mint orvos előadásait feledhetetlen élményé tegye. Egész balettkar fűszerezi a ritka jó éteit. A kolozsvári színház életének mindenképpen kimagasló eseménye lesz a Szerelem mint orvos előadása, amely előtt Rostand ragyogó kis vigjátéka, a Regényesek kerül színpadra Komár Julisával, Fekete Mihállyal, Tóth Elekkel, Réthelyi Ödönnel és Lantos Bélával.

Eltörött a hegedűm. Ma van a reprise az utolsó évek egyik leghangulatosabb operettjének. Az eltörött a hegedűm a bemutatón olyan sikert aratott, hogy mindenki nira akarja látni, aki pedig nem látta, örömmel veszi a hírt, hogy most alkalma lesz megnézni. A szereposztás egészen új: Karácsonyi, Betegh, Kondor, Ihasz, Tompa Béla éneklék a vezető szerepeket.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA

Szerdán: Eltörött a hegedűm. Új bemutatásban, új szereposztásban. Karácsonyi, Betegh, Nádor, Ihasz, Tompa, Réthely, Leóvegy, Selmecezy, Fülöp). 17. A. bérlet. Ssz. 72.

Csütörtökön: Szerelem mint orvos. (Énekes, táncos bohózat. Kondor, Betegh, Miklóssy, Fekete Mihály, Tompa, Földényi, Forgács, Fülöp, Réthely, Lantos, Leóvegy, Selmecezy, Nyerges, Balázs, Révész stb. fellépésével). Előtte: Regényesek. Rendezte: Horváth Árpád, mint vendég. 13. Premier-bérlet. Ssz. 73.

Pénteken: Szerelem mint orvos. — Regényesek. (Másodszor.) 17. B. bérlet. Ssz. 74.

Szombaton d. u. 3 órakor: Bánk bán. (Ifjúsági előadás olcsó helyárakkal. Rendezi Horváth Árpád m. v. Bevezeti: Finta Gerő. Ssz. 75.)

Vasárnap d. u. 6 órakor: Első tavasz. (Mérsékelt helyárakkal.) Ssz. 77. Este 9 órakor: Viktória. (Bérletszűnetben.) Ssz. 78.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI MŰSORA

Csütörtök, péntek csak felnőtteknek d. u. 3, 5 és 7 órakor: A lelánélt szenvedély. Erköledrámá 8 felvonásban. Helyárak: 20 és 10 lej.

Szombaton fél 6 és 7 órakor: Csak felnőtteknek. A lelánélt szenvedély. Erköledrámá 8 felvonásban. Helyárak: 20 és 10 lej.

RADIO MŰSOR

IDŐ: KÖZÉPEUROPAI

Szerda, november 26.

Bukarest, 12: Gramofon. 12:30: Hírek. 16: Szórakoztató zene. 17: Felolvasás. — 17:15: Hírek. 18: Gramofon. 19:30: Francia lecke. 20: Román dalok. 20:30: Felolvasás Bartók Béláról. 20:45: Bartók: Román néptáncok. 21:15: Hegedű. 21:45: Hírek.

Budapest, 9:15: Hangverseny. 9:30: Hírek. 12: Deli harangzó az Egyetemi templomból. Időjárásjelentés. 12:05: Az Országos Postaszeneke hangversenye. — 12:25: Hírek. 1: Színi időjelzés, időjárásjelentés. 2:30: Hírek. 3:30: Morse tanulmány. 4:19: M. Hrabovszky Julia előadása: „Málta.” 4:45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 5: zalai Szalay László dr. novellái. 5:25: Hangverseny. — 5:30: Olasz nyelvoktatás. 7: „Az énekes”. Irta és felolvasa: Tólvölgyi Elemér dr. 7:30: A Mandits szalonzenekar hangversenye. 8:30: Színielőadás a Studióból. Shakespeare: A velencei kalmár. Utána Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 10:45: Horváth Lóránt dr. angolnyelvű előadása. Majd: ifj. debreceni Kiss Béla és cigányzenekarának hangversenye.

Apro hirdetések

Gouvernante perfekt francia, német zongora-tudással állást keres. Str. Minet va 7., ajtó 6.

Intelligentes jüdischen kinderlieben. des Medchen zu zwei Kindern 3-5 Jährig nach Bistrita gesucht. Offerte an Fuchs Samuel Oradea. Piata Mihai Viteazul 11.

Köser vegetárius étterem! Rendkívül izletes ételek. Figyelmes kiszolgálás. A vaj és tejmentes saját készítményeink. Schwartz Ignác. Cluj, Calea Regela Ferdinand 10.

Olas és mindenki által várt könyv eladásával könnyen kereshető napi 2-300 lej. Cultura, str. Memorandului 4.

שוחט ובודק רגיל ואומן וועלכער איז און א בעל תפילה. בעל קורא ומחיל 30 יאהר אלט. האט ענטפערטענדע סכתא תפילה וואס א פארט. רבב'נער פוליאק מכתא אדרעסעס: Sighetul-M, Str. Nicu Filipescu 21.

Urtilányok kifogástalan lakást, ellátást kapnak a Hochmann-leányotthonban. Mindennemű továbbképzés, német-francia társalgás. Egyetemi hallgatóknak külön szobák.

I. KREPEL

Juden u. Judentum von heute

Számos illusztrációval. Ára 1000 lej helyett 400 lej. KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKÉRE. HIRDESSEN AZ UJ KELETBEN

XIII EVF. Cluj — Kolozsvár november 26 1930

Uj Kelet és kánál

Írások u. szövegek

Írások u. szövegek

A genfi

Néhány héttel e készült bizottság a nyilván azzai a szerelésről tanácsot ad megnyitása el Bernsdorff német hangon mutattak akkor, amikor a békeszerződésben két kiméletlenül és pontot félretéve győzött hatalmakra a békeszerződésben kötelezetteknek

Bernsdorffnak ényesen igazuk volt ságot megállapított az, ami ma a világ lyik, aligha több, hadügyi költségvetés növelése, egy háborúra való kész háboru előtt se volt a nehéziparoknak, talán még a világ ott a világ olyan lágkonfliktushoz, n

Ilyen konstelláció kiismeretes politik tőrnie fejt, hogy és minél radikális a lefegyverzés. M boru előzményeinyon jól tudjuk azt ágégés lokális kon volna össze, ha az mak nem versenyez a felfegyverkezésbe hogy a világháboru makra az elviselhet békeket annak a k nében kényszerít lehetetlenné teszik megismétlését s egy világháboru általuk

A legyőzött hatal fegyverezték, azonban talmak mindmáig e ben gyakorolták m Franciaország és O Németországot jóva ben állanak fegyver mellett tisztára p azok a különböző amelyeket értelmes tárgyalásokon hozt azon nagyhatalmak odahaza egyetlen mértéktelen hadügy szavazása ellen. K nyek ereje mellett törpülő értékek azo melyek a tengeri le realizálni, mert his tént megegyezés me lábán nem korlátoz tésének szédületes ü

A különböző „bék tónizmusa mellett az a paródiába illő napokban lezajlott készítő bizottság kált, tárgyalásai so melynek az lett vol különösen a mai v szociális nyugtalans re szemtől-szembe n végre irányt szabjon verzésre vonatkozó ez a bizottság azt hogy az egyes állam kell tenniük — hall ügyi költségvetések

A genfi leszerelés ság tehát paródiává relés nagy ügyét. M talmak tényleg el is ügyi költségvetések semmilyen formába